

SZAKDOLGOZAT

Bodnár Anita
2011

*Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar*

AZ ÖNKORMÁNYZATI GAZDÁLKODÁS FŐBB ELMÉLETI ÉS GYAKORLATI KÉRDÉSEI

SZAKDOLGOZAT

Konzulens:
Dr. Papp Iván
adjunktus

Készítette:
Bodnár Anita
Nappali tagozat
Igazgatásszervező szak
Ingatlannyilvántartási szakirány

Székesfehérvár
2011

NYILATKOZAT

Alulírott Bodnár Anita (neptun kód : ████████) jelen nyilatkozat aláírásával kijelentem, hogy a Az önkormányzati gazdálkodás főbb elméleti és gyakorlati kérdései című

szakdolgozat

(a továbbiakban: dolgozat) **önálló munkám**, a dolgozat készítése során betartottam a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. szabályait, valamint az egyetem által előírt, a dolgozat készítésére vonatkozó szabályokat, különösen a hivatkozások és idézések tekintetében¹.

Kijelentem továbbá, hogy a dolgozat készítése során az önálló munka kitétel tekintetében a konzulenszt illetve a feladatot kiadó oktatót **nem tévesztettem meg.**

Jelen nyilatkozat aláírásával tudomásul veszem, hogy amennyiben bizonyítható, hogy a dolgozatot **nem magam készítettem**, vagy a dolgozattal kapcsolatban szerzői jogsértés ténye merül fel, a Nyugat-Magyarországi Egyetem **megtagadja a dolgozat befogadását és ellenem fegyelmi eljárást indíthat.**

A dolgozat befogadásának megtagadása és a fegyelmi eljárás indítása nem érinti a szerzői jogsértés miatti egyéb (polgári jogi, szabálysértési jogi, büntetőjogi) jogkövetkezményeket.

Székesfehérvár, 2011. Április 28

.....

Hallgató

Nyugat-magyarországi Egyetem
Geoinformatikai Kar

Szakdolgozat száma:

1 ¹ **1999. évi LXXVI. tv. 34. § (1)** A mű részletét - az átvevő mű jellege és célja által indokolt terjedelemben és az eredetihez híven - a forrás, valamint az ott megjelölt szerző megnevezésével bárki idézheti.

2 **36. § (1)** Nyilvánosan tartott előadások és más hasonló művek részletei, valamint politikai beszédek tájékoztatás céljára - a cél által indokolt terjedelemben - szabadon felhasználhatók. Ilyen felhasználás esetén a forrást - a szerző nevével együtt - fel kell tüntetni, hacsak ez lehetetlennek nem bizonyul.

SZAKDOLGOZAT BÍRÁLATI LAP

A szakdolgozat készítőjének neve:

A szakdolgozat címe:

A téma jellege, gyakorlati jelentősége:

Irodalmi feldolgozás:

Az alkalmazott módszer értékelése, korszerűsége:

Terminológiai és szövegszerkesztési jellemzők, elemzőképesség:

A téma tartalmi kifejtése, gyakorlati munka:

Formai követelmények:

A következtetések, javaslatok megítélése:

Általános értékelés, megjegyzések, észrevételek:

Kérdések a jelölthöz:

Javasolt érdemjegy:

Székesfehérvár, ...

.....
bíró aláírása

Tartalomjegyzék

1.Előszó	7
2. A helyi önkormányzatok európai chartája	8
3.Várpalota város jellemző vonásai	10
3.1 A települési viszonyok, adottságok	12
3.2 Talaj és éghajlati adottságok	12
3.3 Település szerkezete	13
3.4 Közlekedés.....	14
3.4.1.Parkolás.....	15
3.4.2 Tömegközlekedés	16
3.4.3 Gyalogos és kerékpáros közlekedés	16
3.4.4 Vasútközlekedés	16
4.Várpalota város önkormányzata	17
4.1 A képviselő testület.....	13
4.2 A képviselő testület bizottságai	19
4.3 Bizottságok és a rész önkormányzó testület	20
4.4 Kisebbségi önkormányzat.....	20
4.5 A képviselőtestületi hivatal.....	23
4.5.1 A hivatal szervezeti tagolása	23
4.6 A várpalota városi intézményhálózat.....	24
5.Az önkormányzatok gazdálkodása	25
5.1 Az önkormányzati tulajdon létrehozása.....	26
5.2 A vagyon összetétele és a vagyon feletti rendelkezés korlátozása	27
6. Az Önkormányzat költségvetése	31
6.1 Bevételi források.....	31
6.2 Saját bevételek	32
6.3 A helyi adónemek jellegzetességei.....	29
6.4 Normatív központi hozzájárulás	37
6.5 A költségvetés alapja a gazdasági program	37
6.6 A költségvetés előkészítése	38
6.7 A költségvetési kiadások tervezése	38
6.8 Költségvetési kiadások	39
7.Várpalota város jövőképe	41
7.1 A településen található szolgáltatások	41
7.2 A versenyképes Várpalota kialakítása	42
7.3 Idegenforgalmi fejlesztések	44
7.4 A kalandpark.....	45
7.5 Kiemelkedő események a város életében	46
7.6 Sportélet.....	47
7.7 Infrastruktúra fejlesztésére tervezett elképzelések	47
8.A környezet rehabilitációs program- a Japán hitel	48
8.1 A program előkészítése.....	49
8.2. A program pénzügyi része	49
8.3. A pénzügyi megalapozottság.....	50
8.4 A rehabilitációs program ipari alapprogramja	53
8.5Az alapprogramot követő települési környezet állapot.....	54
8.6.Vállalkozások fejlesztése.....	56
9.A THURY VÁR	58
10.Összegzés.....	64

Irodalomjegyzék	66
Mellékletek	68

1.Előszó

Azért választottam azt a települést szakdolgozatom témájául ahol élek, mert itt az otthonom, a barátaim, valamint minden egyes kis kaviccsal és fával, ággal és bokorral az évek során olyannyira megismerkedtem, hogy azt elszakítani tőlem nem lehetne.

Meg szeretném mutatni, hogy a településen, ahol élek igenis van jövő. Igaz a lakosok számára akkor nyújthat igazi otthont, ha van egy elképzelt jövőképe és van egy terve, amit meg tud valósítani. Felismeri a benne rejlő lehetőségeket és szépségeket melyekkel képes a fejlődés útjára lépni. Ahhoz hogy a város igazi városként tudjon működni elengedhetetlen kellékekre van szükség. Ilyen kellékeket jelentenek többek között az utak, utcák, vonalas létesítmények, a közvilágítás kialakítása és egy helyi szinten működő közlekedési hálózat kiépítése. Meg kell említeni továbbá a tereket és parkokat valamint az üzleteket és különféle intézményeket, összefoglalóan az infrastruktúrát.

Az infrastruktúra meghatározza a város arculatát. Olyan, mint egy festményen a színek. A színek teszik igazán jelentőssé a képet. A színeken kívül az apró kis részletekre is nagy figyelmet kell fordítani. Ilyen apró kis részletet jelent az emberekről való gondoskodás.

Várpalota a bányászat megindulásával egy dinamikusan fejlődő település volt. Fejlődött az ipar, a város a polgárainak munkát és megélhetést biztosított egészen az 1990-es évek elején bekövetkezett szerkezetváltoztatásig. A '90-es évek közepén bekövetkezett az, aminek előszelét érezték, de nem szélként, hanem tornádóként csapott le. 1996-ban végleg bezárt a bánya. Ez a tornádó alapjaiban zúzta szét a várost.

A következő nagy változás a város életében a rendszerváltáskor volt. Azóta eltelt lassan 22 év. Ez alatt a megközelítőleg 22 év alatt a város hatalmas fejlődésen ment keresztül. Infrastrukturális kiépítettségre tett szert, és azóta is folyamatosan fejlődik.

A fejlődést néha beárnyékolta egy-egy felhő. A dolgozatomnak az a célja, hogy bemutassam a városban rejlő lehetőségeket valamint azokat a neuralgikus elemeket, melyek a felmerülő problémákat okozták.

2. A helyi önkormányzatok európai chartája

A helyi önkormányzati rendszereknél Európa egészére kiterjedően megfigyelhetjük, hogy kapcsolat a van a helyi szinten működő önkormányzatok és a központi hatalom, azaz az állam között. Ebből kiindulva, azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a feladat- és hatáskör ellátáshoz szükséges pénzügyi alap finanszírozásában is egyfajta párhuzam áll fenn. A helyi önkormányzatok pénzügyi² forrással való ellátásában nagy szerepet játszik az állam.” A helyi önkormányzatok, mint egyfajta köldökzsinóron lógnak az állam központi pénzügyi csapján.” Ez a kapcsolat nem egyoldalú ugyanis az önkormányzatok az államtól forrásösszeget kapnak, de az államnak adnak is. Az adás különféle terhek vonzatában valósul meg ilyen, pl. adók, járulékok, illetékek.

Az Európai helyi önkormányzati Charta

Az európai önkormányzati charta 9. cikke foglalkozik az önkormányzatok pénzügyi ellátottságával, a gazdaságával valamint a gazdálkodási tárgykörrel. Véleményem szerint ez a charta legfontosabb cikke. Ez a 9.cikk 8 szakaszból épül fel és a legterjedelmesebb részét képezi az Európa Tanácsi dokumentumnak.

A chartának 7 alapelve van a pénzügyi ellátottságra, a gazdaságra valamint a gazdálkodási tárgykörre nézve.

- arányos pénzügyi forrásokhoz való jogosultság a felelősségi körrel párhuzamosan
- a költségekkel lépést tartó megfelelő pénzügyi forráshoz való jogosultság
- a helyi adóztatáshoz való jog, az adóhatalom elve
- az önkormányzatok között lévő pénzügyi szakadékok csökkentése, az ún. ekvalizációs elv
- a pénzeszközök szabad felhasználása a törvényben meghatározott keretek között
- a pántlikázott pénzeszközök szinten tartása
- diszkrecionalitás elve, azaz a gazdálkodási döntések önállósága
- a pénzügyi és tőkepiachoz való fejlesztési célú hozzáférés
- a participáció elve: az önkormányzati pénzügyeket érintő döntés meghozatala előtti beleszólás joga, véleményezés-vitatás.

² „Kusztosné Nyitrai Edit szerkesztésében. Helyi Önkormányzatok és pénzügyeik, Municipium Magyarország Alapítvány, Budapest, (2003.)

A Charta ³9.cikkének első bekezdése magában foglalja a bevételi oldal alapelvét. Az önkormányzatiság alapját a pénzügyi forráshoz való jogosultság képezi. Ez azt jelenti, hogy az állami vezetők meghatároznak egy keretet, amivel lehet gazdálkodni. Az önkormányzatok ezzel a kerettel kell, hogy gazdálkodjanak, függetlenül attól, hogy milyen egyéb más terveik lettek volna. A pénzügyi kereteikkel úgy rendelkezhetnek, ahogy az alkotmány illetve egyéb jogforrás ennek keretét enged.

A másik fontos pont, az önkormányzati gazdálkodási autonómia elismerése, amely a befolyt pénzeszközök relatíve szabad felhasználását jelenti. Azért relatíve szabad pénzfelhasználásnak említem, mivel az önkormányzatoknak van kötelező feladat ellátása. A kötelező feladatokat a meghatározott keretek között kell, hogy ellássák.

A Charta harmadik részében a helyi adóztatás jogával foglalkozik, amely a hatalom fontosságát emeli ki. Ez azt jelenti, hogy az önkormányzatok pénzügyi forráseszközei részben saját eredetűek. Itt jelenik meg a helyi adóhatalom elve. Beszélhetünk helyi adókról és egyéb eljárási díjakról. Ez a két egység képezi a saját költségvetési forrás alapját.

A helyi önkormányzati charta nagy szerepet tanúsít az ekvalizációs elvnek. Kimondja, hogy a kevesebb bevétellel rendelkező, azaz pénzügyileg gyengébb önkormányzatokat védeni kell. Az ekvalizáció olyankor lép életbe, amikor a jelentős pénzügyi rész önkormányzatok, és önkormányzatok között megvalósul. Ez egyfajta kiegyenlítő rendszerként jelenik meg. De ez a kiegyenlítő rendszer nem csorbíthatja az önkormányzatok felelősségi körét és nem csökkentheti azok autonómiáját. Szem előtt tartották a participáció elvét is, ami a pénzügyi gazdasági döntésekbe történő helyi beleszólási jogot jelentette.

³ 1990. évi LXIV. Törvény

3.Várpalota város jellemző vonásai

Városom neve a XVII. század végén kezdett beleépülni a köztudatba. Régebben Pallátha, Palotta, Palotza és Palloda nevek⁴ terjedtek el. A különféle nevek egyszerűsítéséből és magyarossá tételéből alakult ki a Palota. Ez az elnevezés ma is él a helybéliek között. Várpalotán és a környékén 5-6 ezer évre visszamenőleg megszakítatlan emberi jelenlét figyelhető meg. Új kőkori leletekre 1955-ben bukkantak.

A népvándorlás idejéből is kerültek elő leletek. E leletek feltehetően hun avar és longobárd népcsoportoktól származnak. A honfoglalás során a hódító magyar seregeket Ósbó és fia vezette erre a térségre és otthonukká is vált. Az első írásos feljegyzés az ezt követő időről csupán 1430 és 1480 közé tehető. Várpalotát és környékét ősidők óta lakják. A kedvező körülmények miatt gyakran telepedtek le ezen a területen a kedvező táj, környezeti elemek valamint a víznyerésnek köszönhetően. A legelőken gazdag táj fontos szempontot jelentett. Sajnos a pusztító hódítások, csatázások közepette az írásos emlékek jelentős része megsemmisült. A XV. század adta az első emlékeket. Ifjabb Újlaky Miklós építeni kezdte a várat, amit 1480 környékén be is fejezett. A vár a török idők egyik legjelentősebb végváráként híresült el és értékelődött fel. Azonban a lakosok a városból a csaták miatt elmenekültek és e tájban egy időre a város hanyatlani kezdett. A XVII. században Várpalota a Zichy család birtokába került. Ekkortól a városomban nagy irányú fejlődés indult meg. A kézműipari tevékenységek terén jelentős sikereket ért el a város. A lakosság jelentős részének nyújtott a kézművesség megélhetést. A kézműipar azonban kis lépésekkel, de megkezdte a hanyatlását, ugyanis a külföldről beáramló „tucat tömegáruval” nem bírta a versenyt. Ez a folyamat ahhoz vezetett, hogy a fejlődésnek indult városból ezrek vándoroltak el.

1857-ben a városi szénteleg megnyitása indította el a várost a fejlődés útján. A szénbányászat eleinte csak minimális számú munkást foglalkoztatott. Az idő előrehaladtával megépült Balatonfüzfőn a gyártelep illetve Pétfürdőn a Péti Nitrogén művek. Ezek a gyártelepek hatalmas szénfelvásárlóknak bizonyultak, amely hatalmas változást hozott a város életében. A munkanélküliek száma csökkent, ugyanis a szénbányában a városlakók nagy része munkát talált. Ha a munkanélküliség csökkent ebből arányosan következik az is, hogy az emberek életkörülménye jobb lett. A jobb életkörülmények hatására a lakosok bátrabban vállaltak gyereket. Így a város népessége

⁴ Dr. Szij Rezső Várpalota , Gondolat kiadó 1960 Várpalota

az 1920-ban bekövetkezett mélyponthoz képest mely hozzávetőleg 4964 főt jelentett, 1941-re 8807 főre emelkedett.

A második világháború súlyos veszteségekkel járt mind a város, mind a lakóira nézve.⁵ A gyárak, ipari létesítmények miatt a bombázások középpontjává vált a város. A város háromnegyede romokban állt. A megmaradt házak is lakhatatlanná váltak. A lakosság 10-15 százaléka elhalálozott. A háború végét követő években újjáépítési hullám indult meg és ismét hatalmas felvásárlók jelentkeztek szénért. A hatalmas kitermeléshez megint munkáskezek százaira lett szükség. Várpalotára az ország különböző részeiről költöztek az emberek a munkalehetőség miatt. A leírások alapján 1949-ben már 10. 000 ember élt Várpalotán.

1951-ben ismét hatalmas változás következett be a városlakók életében, ugyanis az 1951. október 21-én megjelent belügyminiszteri rendelet alapján Várpalota, Pétfürdő és Inota egy város lett, amelyről az újságok is hírt adtak.

„ Várpalota, Inota Pét –egy város. A belügyminiszter a Fejér megyei Inota községet egész területével Veszprém megyéhez csatolta és egyesítette Várpalota községgel. Egyben elrendelte, hogy az egyesített községekből Várpalota ideiglenes néven várost kell alakítania”[1951. október 21-én megjelent belügyminiszteri rendelet]

Pét addig csak Várpalota külterületeként szerepelt. A várossá alakulás abban az időben tulajdonképpen csak névcserét jelentett. A várost ezek után kellett „megépíteni”: a földrajzi adottságok alapján a történelmi emlékek figyelembe vételével a város központját kialakítani.

A 80'-as években egy újabb törés volt megfigyelhető. Az ország hanyatlása kiterjedt Várpalotára is. A széntermelés jelentősen visszaesett a rendszerváltás után. A visszaesés odáig vezetett, hogy több mint 120 év mélyben töltött év után a bányát 1996-ban véglegesen bezárták. A 90'-es években egy helyi népszavazás Pétfürdő tekintetében érvényes és eredményes volt. A Köztársasági Elnök 1997. október 1-től Pétfürdőt önálló községgé nyilvánította.

A város vonzáskörzetéhez szervesen kapcsolódik Tés, Hajmáskér és Berhida is.

⁵ Várpalota helytörténeti kiadvány ,1960, Várpalota

3.1 A települési viszonyok, adottságok

Manapság rengetegen vitatkoznak azon, hogy miként alakult volna a város helyzete, ha nem a két dinamikusan fejlődő megyeszékhely között terülne el. Várpalota ugyanis az egykori királynék városa Veszprém, és a tőle alig 50km-re elhelyezkedő királyok városa Székesfehérvár között terül el.

A város természeti adottsága változatos. A számomra kiemelkedően fontos 3 vidék található itt. A Bakony csodálatos lankái, a Balaton-felvidék pompás vidéke végül az egykori Sárret veszik körbe. Az egykori sárret kifejezés azt kell, hogy mondjam újra aktuálissá vált, hiszen a tavalyi csapadékos időnek köszönhetően ismét víz borította a területet. A vizenyős rét vízzel borítottságát a szakértők 1,5 Velencei-tó kiterjedésének mérték fel.

A települést bármely oldalról közelítjük, szembeötlenek a kopár dombok, a magas hatalmas ipari létesítmények, valamint a salakdombok. A salakdombokról néhány szót említenék a múlt évben bekövetkezett borzalmas esemény, a vörösiszap-katasztrófa miatt, amely Devecser és Kolontárt sújtotta.

A mi salakhegyünk nem olyan formában található meg, mint az előbb említett helyen. Megközelítőleg 4-5 éve volt szerencsém felmenni a salakhegyre, mely igen érdekes látványt nyújtott. Munkagépek sokasága és emberek tömege dolgozik rajta. Messziről egy dombnak tűnik, melyet mára már a fű is benőtt. Ott a dombon tartózkodva egészen más érzésem volt. Ha ezek mellett a dombok mellett elmegyünk ismét valami szépet, látunk: egy összefüggő tórendszert. A tavak a bányászati tevékenységek során jöttek létre, befedve az egykori mocsár világot és otthont adva a horgászni vágyók számára.

3.2 Talaj és éghajlati adottságok

A városom, mint említettem a Bakony lábánál helyezkedik el. Ennek a természeti adottságnak köszönhetően egy sajátos klíma alakult ki. A város fölé érkező felhőket az uralkodó észak-nyugati szél eloszlatja. Így az átlagosnál kevesebb a csapadék. Egy érdekességet megemlítenék. Mi városlakók köznyelven csak palotai esőnek nevezzük azt a jelenséget, amely váratlanul és főleg nyaranként igen gyakran lecsap. Ha az eget nézzük, tisztábbat el sem tudnánk képzelni, de pillanatokon belül zuhogni kezd az eső, és

viharossá fokozódik a szél. Az utóbbi években igen csapadékos volt az idő. Ha az előző 10 éve statisztikáját figyelemmel kísérem, akkor látható különbség. A tikkasztó száraz, aszályos nyarakat, havat alig hozó telek követték. Ez mára már megváltozott.

A talajviszonyok a megyében igen eltérőek. A Bakony dolomitos felszínét átöleli a sárrét tőzeges talaja, emiatt a dombokon olykor-olykor 1-2cm a talajréteg. Ennek ellentmond az a tény, hogy az alig 1-2 cm-es talajon növényritkaságokra bukkanhatunk. A Bakony erődjében, zöld növényekben gazdag „dzsungel” egészen a mai várig elért. Benne „vadat, halat, s mi jó falat” megtalálhattak az akkor élt emberek. Azonban az ember pusztító munkája révén és a fakitermelésnek köszönhetően az erdős vidék visszahúzódott. A Tés felé vezető úton már ismét hívogat a Bakony. A táj szépsége, az állatvilág gazdagsága visszahozza azt a természetes képet mely egykor megtalálható volt a város szívében. A várostól nem is messze igazi vadregényes tájba ütközünk. A kirándulókat a turistautak sokasága várja, az ún. vár völgyben pedig a legendás Bátorkő-várának romja hívogat.

3.3 Település szerkezete

A mai Várpalota szerkezetét tekintve nem mondható egységesnek. Három városrészből áll. A három városrészben eltérő lakosságszám mutatkozik. A nagymértékű elkülönülés miatt rengeteg probléma adódik, melyek megoldásra várnak.

A várost elfelezi a 8-as számú főútvonal. Ezáltal alakult ki 2 városrész. Az alsó és felsőváros.

A felsővárosrészben találhatók meg a közszolgáltatási intézmények, úgy mint rendőrség, kórház és oktatási intézmények sokasága, illetve a paneles építési móddal készül több szintes lakóházak jelentős része. Az alsóvárosban az ipari létesítmények és a bányászati időkből visszamaradt kertvárosias lakóövezetek helyezkednek el.

Várpalotához tartozik Inota település is. Ez a településrész egykoron a szomszédos Fejér megyéhez tartozott. Történetében szintén nagy szerepet játszott a bányászat kialakulása. Az 50'-es évektől kezdték az építkezéseket. Bányászházak sokasága épült fel, és került ez által Inota egyre közelebb Palotához. Az ezt követő években elkezdődött a kohó és az erőmű építése, amely a megyehatár szélén fekvő Inota falu és Palota közé került. Létrehoztak egy önálló, falu a faluban működő kis települést, melynek neve Készenléti Lakótelep. Ez a kis önálló telep fél úton volt az egykori fejér megyei falu és a Palota között. Míg Várpalotán a földszintes paraszti jellegű háztól egészen a magas

toronyépítési móddal készült épületek is megtalálhatóak voltak, addig Inota kertvárosias jelleggel bírt.

Várpalota kistérséghez tartozó települések:

- Tés
- Ósi
- Berhida
- Öskü

A kistérség települései számára nyújt a város középfokú ellátási formát. A város elhelyezkedésének, megfelelő közúthálózatának köszönhetően a főváros másfél órányi a két határos megyeszékhely pedig 20 percnyi buszútra van.

3.4 Közlekedés

Már az ősidőkben is megfigyelhető volt, hogy ez emberek ha kezdetlegesen is, de közlekedési eszközöket készítettek. Az idő előrehaladtával a közlekedésnek egyre nagyobb jelentősége lett. A fából kifaragott keréktől eljutottunk egészen az autóig. Igen nagy lépés történt. Ahogy a világunk is nagy lépést tett. Az emberek rohannak és állandó versenyben állnak az idővel. Ha a mai társadalomból indulunk ki, melynek szerves részét képezzük mi is, akkor az életünk egy utazás. Utazunk iskolába, vásárolni, kirándulni, családi rendezvényekre. Az utazás alapvető szükséglete a jól kiépített közút, vasút illetve gyalog- és kerékpárút.

Ahhoz, hogy megfelelően tudjunk közlekedni, megfelelően fenntartott illetve kialakított úthálózatra van szükségünk. A közutakat két részre oszthatjuk. Országos, és megyei-helyi közutakra⁶. A helyi közutak fenntartása önkormányzati feladat melyet a helyi önkormányzatokról szóló 1990. évi LXV. törvény (továbbiakban Ötv) a kötelezően ellátandó feladatok körében szabályozza. Az országos közúthálózat fenntartása az állami feladatok közé tartozik.

Várpalota belterületének úthálózata 116km. A belterületen található járdák területe 87 ezer m². A hidak üzemeltetése, valamint a közutak fenntartása a Polgármesteri Hivatal

⁶ A közutakról szóló 1988. évi I. törvény

Városgazdálkodási Irodájához tartozik. A feladatai közé tartozik még az üzemeltetés, fenntartás, karbantartás, javítás, engedélyezés és ellenőrzés.

A közlekedést olykor-olykor megnehezítik a „feltúrt” utcák. Az önkormányzat az utak javítására, vezetékek cseréjére illetve elvezetésére nem egy időben kapott támogatást. Mivel a saját forrásai végesek, ezért egy időben ezeket a folyamatokat nem tudták elvégezni ezzel megnehezítve az emberek hétköznapijait a közlekedésben.

Várpalota közlekedési csomópontnak mondható. Budapest – Székesfehérvár valamint Veszprém – Szombathely útvonalon található. A 8-as számú úton, mely kettészeli a várost, statisztikai adatokat figyelembe véve naponta megközelítőleg 15-16 ezer jármű halad át.

A járművek nagy része - közel 2000-2500 - kamion és tehergépjármű. 1999-ben az Esso üzemanyagtöltő-állomás az építési engedélyezésért cserébe felajánlotta, hogy forgalomirányító lámpát helyez el a leendő töltőállomás kritikus csomópontjában. A felajánlást elfogadta a város, kiadta az engedélyt és cserébe felépült a forgalomirányító lámpa is. A város számára azért volt fontos, hogy a lámpa elkészüljön, mert a forgalmas csomópont egy általános iskola és egy gimnázium tözsomszédsgában áll. Ezáltal biztonságos átkelőhelyet teremtettek az iskolás gyermekek számára. Az 1999-es év más meglepetést is tartogatott, teljesült a város egy régi álma. Megépült a Várpalotát Inotával összekötő új út. A megyei területfejlesztési tanács által kiírt pályázatot sikeresen teljesítették, ami 31 millió forintos támogatást jelentett. Ehhez a város 15 millió forintos önerőt nyújtott. Így megépülhetett a már 1996-ban megtervezett út. Igaz, csak 1km hosszú és csak autós forgalomra lehet használni. Míg régen csak a főúton keresztül lehetett megközelíteni Inotát, addig az új út elkészültével már városon belül is megközelíthetővé vált. Az új út lehetőséget nyújtott a helyi autóbuszok közlekedésére is.

3.4.1.Parkolás

A belvárosban lévő intézmények, bevásárló létesítmények közelében sok parkoló hely található. A Polgármesteri Hivatal mögött kialakítottak egy 400 férőhelyes leaszfaltozott és felfestett parkoló övezetet. Ennek a használata térítésmentes. A Thury vár körzetében buszok parkolására is alkalmas övezetet találunk.

3.4.2 Tömegközlekedés

A városrészek szétszórtsága miatt már az 1950-es években megindult a tömegközlekedés. Öt helyi busz szállította a munkába az embereket. Azóta az önkormányzat a Bakony Volán Zrt.-vel valamint ennek a jogelődjével kötött megállapodást. Az idő vas fogja a buszokon is meglátszott. Jelentősebb összeg kellett volna a járművek cseréjére, ez azonban nem állt az önkormányzat rendelkezésére. Az autóbusz-állomány a 80'-as évekre kritikussá vált. 11db mindennapi használatba vett jármű volt a város tulajdonába melyek életkora elérte, sőt meg is haladta a 15 évet.

Ez a helyzet kihatással van a jelenre is, a városban 7 vonalon közlekednek a buszok 29 megállóval. A járművek 30 percenként közlekednek csúcsidőben, azon kívül pedig óránként.

3.4.3 Gyalogos és kerékpáros közlekedés

Az utakon, utcákon, vonalas létesítményeken történik a gyalogos forgalom. Ezeknek a kiépítése a domborzati viszonyok miatt igen sok lépcsőt valamint feljártot vett igénybe.

A kerékpáros közlekedés egy kritikus pont. A városlakók már régóta szeretnék egy kiépített kerékpárutat, de ez sajnos a ma napig nem valósult meg. Emiatt a kerékpározni vágyók Pétfürdő, Berhida valamint Ősi irányába indulnak. A kiépített út hiánya sem tántorítja el a kerekezni vágyókat. Nagy segítséget jelent a kerékpározóknak a Bakony Bike kerékpár egyesület, amely rendszeres programokkal és túrákkal várja az érdeklődőket.

3.4.4 Vasútközlekedés

A Várpalotán található vasútvonal régen nagy forgalmat bonyolított. Az ipari üzemekből érkező árut vasúton szállították, de nem volt elhanyagolható a személyforgalom sem. Mára már az ipari és személyforgalom is a közúthálózatokon történik. A vonatszerelvények jelentős része csak a 2 megyeszékhely között ingázik. Ennek ellenére vannak olyan járatok amelyek üresen közlekednek. Elsődleges indokként fontos megemlíteni azt, hogy a vasút illetve a tömegközlekedés ára kiegyenlítődött. Ennek ellenére igen nagy minőségi eltérés van a két közlekedési forma között. A lakosok jelentős része inkább választja a kisebb, de tisztább buszt a közlekedés tárgyaként. Sajnos a vasúti közlekedés higiéniai szempontból is fejlődésre szorulna.

4.Várpalota város önkormányzata

4.1 A képviselő testület

A képviselő testület a helyi önkormányzat népképviselői szerve. Tagjait az állampolgárok választják. Független mindegy egyéb szervtől. Részletes működési szabályait a Szervezeti és Működési Szabályzat (SzMSz) tartalmazza. A feladat és hatáskör gyakorlását a testületi ülésen látja el.

A képviselő-testület feladat- és hatásköre

1. önkormányzati ügyekben önállóan szabályoz, döntése kizárólag törvényességi okból vizsgálható felül,
2. gyakorolja az önkormányzati tulajdon tekintetében a tulajdonost megillető jogokat, az önkormányzat bevételeivel önállóan gazdálkodik, saját felelősségére vállalkozhat,
3. az önkormányzat törvényben meghatározott feladatainak ellátásához megfelelő saját bevételre jogosult, továbbá e feladatokkal arányban álló állami támogatásban részesül,
4. törvény keretei között megállapítja a helyi adók fajtaát és mértékét,
5. törvény keretei között önállóan alakítja ki a szervezetét és működési rendjét,
6. önkormányzati jelképeket alkothat, helyi kitüntetések és elismerő címeket alapíthat,
7. a helyi közösséget érintő közügyekben kezdeményezéssel fordulhat a döntésre jogosult szervhez,
8. szabadon társulhat más helyi képviselő-testülettel, érdekeinek képviseletére önkormányzati érdekszövetséget hozhat létre, feladatkörében együttműködhet más országok helyi önkormányzatával, és tagja lehet nemzetközi önkormányzati szervezetnek.
9. a feladatkörében rendeletet alkothat, amely nem lehet ellentétes a más jogszabállyal *.[1949.évi XX.törvény 44/A §1-2 bekezdés]*

A feladatainak ellátását a képviselő-testület átruházhatja a polgármesterre, a bizottságaira,a részönkormányzat és a helyi kisebbségi önkormányzat testületére valamint társulására.

A képviselő-testület hatásköréből nem ruházhatóak át az alábbiak:

1. a rendeletalkotás, a képviselő-testület szervezetének kialakítása és működésének meghatározása, továbbá a törvény által hatáskörébe utalt választás, kinevezés, megbízás,
2. a helyi népszavazás kiírása, az önkormányzati jelképek, kitüntetések és elismerő címek meghatározása, használatuk szabályozása, díszpolgári cím adományozása,
3. a gazdasági program, a költségvetés megállapítása, döntés a végrehajtásukról szóló beszámoló elfogadásáról, a helyi adó megállapítása, a településrendezési terv jóváhagyása, az éven túli hitelfelvétel, a képviselő-testület által meghatározott értékhatár feletti hitelfelvétel, a kötvénykibocsátás, továbbá a közösségi célú alapítvány és alapítványi forrás átvétele, és átadása,
4. önkormányzati társulás létrehozása, társuláshoz, érdekképviseleti szervezethez való csatlakozás,
5. megállapodás külföldi önkormányzattal való együttműködésről, nemzetközi önkormányzati szervezethez való csatlakozás;
6. intézmény alapítása, közterület elnevezése, emlékműállítás,
7. eljárás kezdeményezése az Alkotmánybíróságnál,
8. a bíróságok népi ülnökeinek a megválasztása,
9. állásfoglalás megyei önkormányzati intézmény átszervezéséről, megszüntetéséről, ellátási, szolgáltatási körzeteiről, ha a szolgáltatás a települést is érinti,
10. véleménynyilvánítás olyan ügyben, amelyben törvény az érdekelt önkormányzat álláspontjának a kikérését írja elő. *[1990.évi LXV. törvény 10.§ 1.bekezdés a-l pont]*

A képviselő testületnek vannak kötelező és szabadon választható feladatai.

A kötelező feladatok közé tartoznak: egészséges ivóvíz ellátás, óvodai nevelés, általános iskolai oktatás és nevelés, egészségügyi és szociális alapellátás, közvilágítás, helyi közutak és közterek fenntartása, köztemetők fenntartása, nemzeti és etnikai kisebbségek jogainak érvényesülésének segítése. Általános és fakultatív feladatok közé tartozik például a tűzvédelem vagy pedig a művészeti intézmények fenntartása.⁷

⁷ 1990.évi LXV. törvény 8.§

4.2 A képviselő testület bizottságai

Az önkormányzat a kötelező valamint a szabadon vállalt feladatok ellátását abban az esetben tudja megfelelően végezni, ha egy biztos háttér áll a háta mögött. Ez a háttér a települési önkormányzat képviselő testülete valamint a bizottságok.

Az önkormányzati törvény biztosítja a szervezetalakítás szabadságát. Ebből az következik, hogy a képviselő testület szabja meg a képviselő testületi bizottság működését és szervezetét. A bizottságoknak a legfontosabb feladata az hogy, azokat a feladatokat, melyeket a testület meghatározott folyamatosan felügyelje, vezesse és irányítsa, ezáltal folyamatos kapcsolatot teremtvé a városlakó polgárok és a képviselő testület között illetve a városban tevékenykedő önszervező körök között. Feladatai a képviselő testületi bizottságoknak származékos. Emiatt nem veheti át a képviselő testületi szerepkörét. A bizottságok feladatai lehetnek általános feladatok és lehetnek speciális szakfeladatok is.

A bizottságok általános szerepköréhez tartozik, az hogy előkészítik a testület működését, ellenőrzik a döntéseket és azok végrehajtását. Bizonyos speciális esetekben a testület felhatalmazása alapján önkormányzati döntést is hozhatnak. A bizottságok a döntés előkészítést, a szervezést vagy ellenőrzést különböző mértékben látják el. A képviselő testület ⁸feladata az, hogy az arányokat megtalálja, tehát hogy mit milyen mértékben lássanak el a bizottságok. Ennek tudatos alapja, az hogy a bizottságok között ne legyen ellentét, ne legyen versengés és rivalizálás, hogy tudjanak együttműködni. A bizottságokat a képviselő testület hozza létre. A kötelező és a szabadon létrehozott bizottságokat is. A kötelező bizottságokat csak a törvényi rendelkezés alapján hozhatják létre. Bizonyos bizottságok létrehozásáról maga az Ötv rendelkezik. Az Ötv alapján kötelező létrehozni a pénzügyi bizottságot, a kisebbségi bizottságot valamint az egyeztető bizottságot. Külön a törvényi meghatározás alapján bizottság szükséges az általános oktatással kapcsolatban valamint a polgármesterrel kapcsolatos döntések előkészítéséhez is.

Bizottságok:

- Egészségügyi
- Szociális
- Gazdasági és pénzügyi bizottság

⁸ 1949.évi XX.törvény 44/A (1) A képviselőtestület jogai

- Jogi és ügyrendi bizottság
- Oktatási és kulturális bizottság
- Sport bizottság
- Városrendezési bizottság
- Humán erőforrás bizottság
- Inota Városrész Önkormányzó Testülete
- Ukrán kisebbségi önkormányzat bizottsága

4.3 Bizottságok és a rész önkormányzó testület

A helyi önkormányzatok rendelkeznek kötelező és szabadon választott feladatokkal. Ezeknek a feladatoknak akkor tudnak eleget tenni, ha megfelelő a forrásellátottság, és rendelkezik egy helyi szinten működő szakértői csoporttal is. A csoport a nyilvánosság bevonásával is megfelelően tud működni, sőt a sokszor helyi érdekek összeütközését is megfelelően tudja kezelni. Ezeknek a feladatoknak az ellátottságát kell, hogy szolgálja az önkormányzatok képviselő testülete. A képviselő testületi bizottság fő aránya az elmúlt 10-15 évben jelentősen változott. Ugyanis Pétfürdő leválása után a tagok száma csökkent. A működő bizottságokat már említettem.

Várpalotához tartozik Inota városrész is, ahol 2 képviselő és 9 falugyűlésen megválasztott helyi lakos vesz részt.

4.4 Kisebbségi önkormányzat

A kisebbség⁹ ügyeivel foglalatосkodó bizottságot kötelező létrehozni abban az esetben, ha azt legalább 2 önkormányzati tag javasolja valamint legalább 2 kisebbségi jelölt mandátumot szerez. A bizottság feladatait kötelezően a törvény nem határozza meg. A tartalmi elemekkel való megtöltés a képviselő testület feladatai közé tartozik. A kisebbségi önkormányzatok helyi valamint országos szinten működnek. Helyinek tekinthetők azok az önkormányzatok melyeket a településeken hoztak létre. Ez működhet községben, városban, a főváros kerületeiben valamint a fővárosban. A kisebbségi önkormányzatok rendelkeznek azonban a települési önkormányzati és a helyi önkormányzati feladat- és hatáskörrel.

⁹ 1993.évi LXXVII törvény a nemzeti és etnikai kisebbségek jogairól.

Vannak olyan, önkormányzatok melyek települési önkormányzatként jönnek létre. De létre jöhetnek úgy is, hogy települési önkormányzattá nyilvánítják magukat. A feltételek nagy jelentőséggel bírnak, nagy figyelmet kell fordítani rájuk. Első kézből a képviselő testület 50 százaléka +1 fő azonos kisebbséghez kell, hogy tartozzon. Ők eleve kisebbségi jelöltként indultak és úgy is választották meg őket. Másod kézből pedig a képviselő testületnek határozat formában kell döntenie arról hogy kisebbségi települési önkormányzatnak tekinti magát. Ugyanakkor a kisebbségi képviselőknek is többségben kell lenniük ahhoz, hogy ezt a kérdést támogassák.

Fontos megemlíteni, hogy a törvény nem zárja ki azt, hogy az adott döntést bármikor megváltoztassák, illetve visszavonják. A helyi kisebbségi önkormányzat megszűnik abban az esetben, ha tagjainak a száma 3 fő alá csökken, ha feloszlását kimondják valamint akkor, ha az országgyűlés alkotmányellenesség miatt oszlatja fel.

Ezelőtt 17-évvel Leszkovszki Tibor polgármestersége alatt választottak cigány kisebbségi önkormányzatot Várpalotán, 1994. december 11-én. Ugyan városunkban a cigány kisebbségi népcsoport a lakosság elhanyagolható részét teszi ki, ennek ellenére a választásokon szavazatukkal segítették, hogy az önkormányzati képviselő jelöltjük mandátumhoz jusson.

Ennek eredményeként segíteni tudtak az országos szinten hátrányos megkülönböztetéssel rendelkező cigányságon. A városban e hátrányos megkülönböztetés nem érezhető. A kisebbségi önkormányzat létrejöttét a képviselő testület támogatta. Mint minden új dolog némi hátránnyal indult, kisebb-nagyobb anyagi problémák adódtak melyhez az önkormányzat segítséget nyújtott. Tagjait az elektorok gyűlése határozza meg 13 fő és 55 fő között. Tagokat az elektorok maguk közül választják meg.

Az országos kisebbségi önkormányzat létrehozása elektorok útján történik. A kisebbségi önkormányzatok a törvény által meghatározott ügyekben önállóan dönthetnek más ügyekben egyetértési jogot és véleményezési jogot gyakorolhatnak a települési önkormányzat döntéseivel kapcsolatban. Alapfeladatai közé tartozik a kisebbség érdekeinek védelme és jogainak gyakorlása a képviseleti hatáskörük révén.

A helyi kisebbségi önkormányzat önállóan dönt az alábbi kérdésekben:

- Költségvetés
- Vagyonának a felhasználása
- Zárszámadás
- Védett emlékeinek meghatározása

- Szervezeti rendjének kialakítása
- Nevének és jelképeinek meghatározása
- Kitüntetések nevesítése
- Intézményalapítás (vezető kinevezésének joga)
- Média, hagyományápolás és közművelődés támogatása.
- Pályázatokon való részvétel
- Másokkal való együttműködés

A kisebbségi önkormányzat a helyzetét érintő bármely kérdéssel megkereséssel fordulhat a kérdésben hatáskörrel bíró és rendelkező szerv vezetőjéhez. Ekkor tájékoztatást kérhet, javaslatokat tehet, intézkedhet és kifogással is élhet. A megkeresett illetékes szerv vezetője köteles a megkeresés tárgyában 30 napon belül érdemi választ adni.

A helyi kisebbségi önkormányzatok törvényességi ellenőrzéséről a megyei kormányhivatalok valamint a fővárosi kormányhivatal gondoskodik. Az ülések jegyzőkönyveit átvizsgálják. Ezeket meg kell küldeni a helyi, illetve fővárosi kormányhivataloknak. A jegyzőkönyvek átvizsgálása után megállapíthatja a kormányhivatal, hogy valamely határozat illetve döntés törvényt sértett-e vagy sem. Ha bebizonyosodik a törvénysértés ténye, abban az esetben a testületet felszólítják a törvénysértés megszüntetésére, amelyre határidőt kapnak.

Ha ez az időtartam eredménytelenül telik el, akkor a hivatalvezető a bírósághoz fordulhat, a bíróság pedig dönt a törvénysértés ügyében. A kormányhivatalok nemcsak bírálattal, hanem szakmai segítségnyújtással is fordulhatnak a kisebbségi önkormányzatok felé.

A kisebbségi önkormányzatok működési során a pénzügyi folyamatok átvizsgálására az állami számvevőszék a jogosultságot elnyerő szerv. Az ellenőrzés folyamán bármilyen észrevételezést, legyen az hiányosság, pontatlanság vagy pozitív észrevétel, jelzik a jogosult szerv felé. Az ellenőrzés a kisebbségi önkormányzatok pozitív működése érdekében történik. A tapasztalatok még csekélyek egy pozitív kép kialakításához. Ennek oka, az hogy a törvényességi ellenőrzés a tartalmi elemek átvizsgálására még nem terjed ki.

4.5 A képviselőtestületi hivatal

Az államigazgatási és önkormányzati feladatok ellátása érdekében hozták létre a képviselőtestületi hivatalt¹⁰. A polgármesteri hivatal tagozódásakor figyelembe kell venni számos elemet mint például a terület nagysága, ellátottság, jellege.

4.5.1 A hivatal szervezeti tagolása

1. Polgármesteri iroda
2. Önkormányzati szervezési iroda
 - Szervezési és jogi csoport
 - Informatikai és ügyiratkezelő csoport
 - Gondnokság
3. Pénzügyi költségvetési és revizori iroda
 - Gazdálkodási és revizori csoport
 - Számviteli csoport
4. Hatósági iroda
 - Adócsoport
 - Igazgatási csoport
5. Népjóléti és szociális iroda
 - Hatósági csoport
 - Családgondozási csoport
6. Humán iroda
7. Városgazdálkodási iroda
 - Főépítész
 - Vállalkozási és vagyongazdálkodási csoport
 - Ellátási csoport
 - Városgondnokság
 - Környezetvédelmi és építésügyi csoport
8. Városi gyámhivatala

¹⁰ 1949.évi XX. törvény 44/A(1) A képviselőtestület jogai.

A polgármesteri hivatal egyes részei mostanáig ellátnak kistérségi igazgatási feladatköröket. Az ügyfeleket az 5 munkanapból 2 munkanapon keresztül fogadják. Ebben az időben csak az ügyfelek ügyeivel foglalkoznak azért, hogy a széleskörű feladatellátást el tudják végezni.

4.6 A várpalota városi intézményhálózat

A város lakosságát szolgáló intézményrendszer két csoportra bontható. Az egyik az önkormányzat által fenntartott intézmények. A másik pedig a nem önkormányzat által fenntartott intézmények. A kötelező és szabadon vállalt feladatok ellátása érdekében az önkormányzat intézményeket alapíthat. Az intézmények pénzügyi fedezetét a költségvetési rendelet tartalmazza, hiszen gondolni kell a működtetésre, fenntartásra és a fejlesztésre is.

Az önkormányzatnak lehetősége van a magán, vagyis az egyház által létesített intézmények valamint alapítványi intézmények támogatására. Mivel Várpalota gyárváros, bányász város emiatt minden a bányászatra épült. Értem ez alatt a munkahelyhez közeli utcákat, valamint kulturális és sportlétesítményeket is.

5. Az önkormányzatok gazdálkodása

Az önkormányzatok¹¹ gazdálkodási rendét 1990. évi reform alapozza meg. Több mint 3100 önkormányzat és intézményeinek működése a pénzforrások oldaláról megoldható volt. Az önkormányzatoknak módosítani kellett az erőforrásaikat, mivel a működési összbevétel 80% -át jelentették. Ez ahhoz vezetett, hogy a további fejlesztési tevékenységeket háttérbe szorították. A kedvező gazdasági adottságokkal rendelkező önkormányzatok fakultatív közszolgáltatási ellátásának köre bővült, színvonala kiemelkedően emelkedett. Ezek a települések jelentős előnyre tettek szert, hiszen az önkormányzatok induló feltételei a fejlődés dinamikáját alapozták meg. Önkormányzati gazdálkodás

Az önkormányzat közszolgáltatásokat nyújt. Saját tulajdonnal rendelkezik és költségvetési bevételeivel, kiadásával önállóan gazdálkodik.

Az önkormányzatok költségvetése az államháztartás része, ahhoz teljes pénzforgalmával kapcsolódik. Az önkormányzati költségvetés az állami költségvetéstől elkülönül, ahhoz az állami támogatásokkal és más költségvetési kapcsolatokkal kötődik. [1990. évi LXV. 77.§ 1-2 bekezdés]

Az önkormányzatok bevételi forrásait a Várpalotai önkormányzat gazdálkodásán keresztül mutatom be.

Az önkormányzatok gazdálkodási jogosítványait az önkormányzati törvény, azaz az Ötv rögzíti.

A helyi önkormányzat alapítványt csak a közvetlen feladata ellátáshoz nem kapcsolódó pénzügyi tevékenységek körében tartós közérdekű cél megvalósítására hozhat létre. A közszolgáltatások nyújtásával foglalkozó feladatok ellátására alapítvány nem hozható létre. A helyi önkormányzat bevételeinek növekedése érdekében hitelt vehet fel és kötvényt bocsáthat ki. Ezek az önkormányzat összbevételének 1-2% át tehetik ki. A hitel felvétele általában likviditási gondok valamint fejlesztési célokra szolgál. Ezekkel összefüggő döntések a gazdasági mérlegelést igénylik, hiszen a vállalkozásokkal szemben az önkormányzatok a hitelek igénybevételének díját nem tudják nyereség formájában kigazdálkodni. Csupán az elkövetkezendő évek bevételeit előlegeztetik meg a pénzintézettel.

¹¹ 1990. évi LXV törvény A helyi önkormányzatokról

Az önkormányzatok rövid illetve huzamosabb időszakra szabad pénzeszközeiket betétként helyezhetik el. Ez alól kivételt képez a normatív hozzájárulás és az állami támogatás. A magas betéti kamatokon kívül a legegyszerűbb pénzszerzési forma az ideiglenesen felszabaduló pénzeszközök éven belüli, azaz néhány hónapos lekötése, amely kockázattól mentes többletbevételt nyújt. A képviselő testületnek a feladata a kiegyensúlyozott gazdálkodás feltételeinek megalapozása és a lakosság előtti vállalása. A polgármester felelőssége a szabályszerűségekre vonatkozik, ebből következik az önkormányzati gazdálkodás szakértői irányítása. A helyi önkormányzatok gazdálkodása akkor tekinthető kiegyensúlyozottnak, ha huzamosabb idő alatt is a bevétel és a kiadás között összhang van. Ez a tervezés és a végrehajtás mérlegén is megmutatkozik.

Az önkormányzatok gazdálkodása leegyszerűsítve a helyi közfeladatok ellátásának pénzügyi megalapozása, bevételek és kiadások összehangolása, valamint a kötelező és az önként vállalt közérdekű feladatokkal kapcsolatos költségvetés egyensúlyban tartása.

A rendszerváltás folyamatában az önkormányzat tulajdonába kerültek a tanács és szervei, valamint intézményei kezelésében lévő ingatlanok, a volt tanács ingó vagyona, pénz- és értékpapírok, a tanácsi alapítású Városgazdálkodású Vállalat kezelésében lévő lakások és nem lakáscélú helyiségek a hozzájuk tartozó állami tulajdonú földdel, valamint a közüzemek vagyona.

A vagyonátadási törvény szerint az állam a lakásvagyont a törvény erejénél fogva, a (lakástörvényben) meghatározott terhekkal adhat át az állam az önkormányzatoknak (Pl. vételi jogbiztosítása bérlőnek, a lakásértékesítésekből származó bevétel kötelező felhasználásainak törvényi előírása).

A vállalatok átalakulása, privatizációja következtében a belterületi földérték után üzletrészhez vagy részvényhez jutott az önkormányzat.

5.1 Az önkormányzati tulajdon létrehozása.

Az önkormányzatok tulajdonát alkotmányunk 1989. október 23-án hatályba lépett módosítása intézményesítette azonban csak az Ötv megalkotásával kapott valódi tartalmat. Az önkormányzat saját tulajdonának vehető tényleges megteremtése az önkormányzati típusú helyi területi közigazgatás nélkülözhetetlen feltételei voltak. Az önkormányzatok vagyonhoz jutása összefüggésben állt az állami tulajdon átalakításával

is, mivel a vagyon jelentős része az állami tulajdon, melynek lebontása, privatizációja során különböző blokk címeknek és jogszabályok alapján lettek a vagyon tulajdonosai az önkormányzatok.

Az önkormányzatok vagyonosodási folyamata:

Az önkormányzatok tulajdonossá tételének alapvető célja a személytelen állami vagyon valós tulajdonosokhoz kerülése, mely esélyt ad arra, hogy a helyi közösségek szintjén és a rajtuk keresztül, társadalmi mértékben az eddigiektől eltérő viszonyulás alakul ki a köztulajdonhoz.

Másik célja, hogy az önkormányzatoké legyen az a vagyon, mely a lakosság közszolgáltatásokkal való ellátás feltételül szolgál. Ennek a legegyszerűbb fenntartására és fejlesztésére az önkormányzatok a legalkalmasabbak, hiszen ők tudják, hogy a helyi igények és lehetőségek milyen feltételt tudnak megteremteni, ők rendelkeznek a legtöbb információval a szükséges döntésekhez, továbbá ellenőrzési funkcióval is rendelkeznek a felhasznált vagyonra tekintve. Az önkormányzati tulajdon létrehozása egybe esett a személyi- társadalmi tulajdon lebontásával, az állami tulajdon privatizációjával és átalakításával. Az önkormányzati törvény megalkotásakor, mint átfogó méretű reformok, nem voltak megalapozódtak részletre kiterjedőek. Az 1989-ben bekövetkezett politikai rendszerváltás világosságot jelentett, de ennek lépései, összefüggései nem lehettek kimunkálva. Csak fokozatosan lehetett kialakítani az önkormányzatok tulajdonhoz juttató jogi szabályozás alkotmányos követeléseit. A szándék egyértelmű volt: az önkormányzatok tulajdonhoz juttatása.

Az Ötv tisztázta a megfelelő lépéseket, de számos vagyoni elem tekintetében a szabályzás pontatlanságot jelentett. Mára már tisztázódott a helyzet, hogy az állam mit juttat az önkormányzatoknak. Kialakultak az önkormányzati alkotmányosság alapelvei is.

5.2 A vagyon összetétele és a vagyon feletti rendelkezés korlátozása

Az önkormányzat vagyona ¹²a tulajdonában álló vagyoni értékű jogokat és kötelezettségeit jelenti. A tulajdon körében a saját dolgai tartoznak, melyre a tulajdon jog szabályait kell alkalmazni. Az önkormányzat, azaz a tulajdonos a dolgot a birtokában tarthatja a birtok védelem illeti meg, a dolgot használhatja. Hasznait szedheti.

¹² 2/ 2010 A várpalota városgazdálkodási vállalat közüzemi vállalatként működtetéséről és a vagyontárgyak hasznosításáról.

Rendelkezhet a dologgal, azaz a használat jogát másnak átengedheti, megterhelheti, illetve biztosítékkul adhatja. A vagyon¹³ értékű jogok más tulajdonokra is fennállhatnak, ilyen pl. a részvény és az értékpapír. Ezekre a speciális szabályokat kell alkalmazni. Az önkormányzat tulajdonjogát az Ötv korlátozhatja, viszont vagyon értékű jog körében ilyen korlátozás nem létezik. A törzsvagyon tárgya mindig csak olyan dolog lehet mely az önkormányzat tulajdonában áll, míg a vagyon értékű jogok nem vonhatók ebbe a vagyon körbe. Megkülönböztetünk közvagyon és különvagyon, a vagyonnak önkormányzat célok megvalósítását kell szolgálni. A jogi szabályozás hiányossága folytán az önkormányzati célok tartalma nem kerülhet meghatározásra. A feladat költségekkel terhelt speciális vagyon a törzsvagyon, míg a konkrét feladatokhoz nem kapcsolt vagyon vállalkozói, azaz egyéb vagyon.

A törzsvagyon a vagyon külön részét alkotja, melyet az egyéb vagyontól elkülönítve kell számon tartani. A feladatok ellátásához állami érdek fűződik. Az Ötv speciális szabályokat, állapít meg e téren. A kötelező feladatok egyik alap pontja az anyagi közszolgáltatások. A másik az úgynevezett humán közszolgáltatások. Ezek olyan feladatok melyek alapvető állampolgári jogként illetik meg az embereket. A jogalkotó tulajdon jog oldaláról is bekapcsolja, hogy a közszolgáltatások eljuthassanak a szolgáltatások igénybevevőjéhez. A vagyontárgyakkal nem rendelkezhet szabadon. Ez az jelenti hogy, az önkormányzat tulajdon joga korlátozott. Az önkormányzat szabad tulajdonos, de tulajdonosi döntéssel nem veszélyeztetheti a kötelező feladatok ellátásnak vagyon megalapozottságát. Az Ötv ezért bizonyos vagyontárgyak, elidegenítését tiltja, másét pedig korlátozza, illetve lehetőség van a kötelező feladat ellátását szolgáló vagyontárgy törzsvagyonná minősítésére. A forgalomképtelen vagyon körét maga az Ötv határozza meg. A forgalomképtelen dolog tulajdonjoga másra át nem ruházható, nem terhelhető meg, biztosítékkul nem adható, a tulajdon jogával nem lehet felhagyni, de használni és hasznait szedni lehet. A dolog minőségéhez kötődik akkor, ha a dolog átalakul, és forgalomképesse válhat. A korlátozottan forgalom képes törzsvagyon körét az Ötv és az önkormányzati rendelet állapíthatja meg. Az Ötv e vagyoni körről taxatíve rendelkezhet. Az önkormányzat bármely tulajdonát alkotó dolgot bevonhat, ha a kötelező feladat ellátását szolgálhatja illetve nem eredményezheti a törzsvagyon jelleg megváltozását. Minden tulajdoni tárgy, amely nem tartozik a törzsvagyon körébe alkotja a vállalkozói, vagyoni jogkört. Ez nincs konkrét feladathoz kötve, de felhasználása csak

¹³ Dr. Papp Iván önkormányzati igazgatás című tantárgy órai jegyzet alapján.

önkormányzati célokat szolgálhat. Ezért e vagyon minden olyan módon hasznosítható, mely a jog által nem tiltott. Az önkormányzat tulajdonjoga vagyont tekintve korlátozott mivel csak akkor vállalkozhat, hogyha a vállalkozás nem jelent veszélyt a közfeladatok ellátására továbbá anyagi felelőssége korlátozott. A tulajdonjog sajátosságai hogy alanya a jogosult jogi személy, amely a választó polgárok közösségét jelenti. A választópolgár az adott község tagja és alanya az önkormányzati tulajdonnak. Ez különbözteti meg az önkormányzati tulajdon a magántulajdonosok közös vagyonától. A magántulajdonosoknál a közösség tagjává az válik, aki magántulajdont visz a közös vagyonba. Az önkormányzati közös tulajdon esetén a községhez tartozó alap válik a tulajdon jog alapjává az önkormányzásra jogosultak közössége. Az önkormányzati tulajdon alanyai a képviselőtestület gyakorolhatja a tulajdonost megillető jogokat, illetve ezekről kell rendelkeznie a helyi népszavazáson. A választópolgárok gyakorolhatják jogaikat a vagyon feletti rendelkezés jogának egészére vagy annak egy részére kiterjedően. A helyi önkormányzat gazdaság normális működéséhez szükséges az önkormányzat tulajdonosi funkciójának elkülönítése, és közhatalmi elkülönítése. A közhatalmi elkülönítés a gazdálkodási szabályzást rendelet megalkotásával biztosítja. A tulajdonosi döntésekre szervezeteket hoz létre, és nem avatkozik be az önkormányzat gazdasági irányításába.

A vagyongazdálkodás egészét két nagy csoportba különíthetjük el: a hasznosított vagyonkezelés, illetve a vagyonnal folytatott vállalkozás. A vagyon hasznosításának több formája van: vagyon rész bérbe adása, értékesítése használatba adása, koncesszióba adása és gazdálkodási szervezetbe juttatása. A vagyoni jogi szabályozás hiányában az önkormányzatok vállalkozási szabadsága nagyobb, mint az országot körülvevő nyugati önkormányzati rendszereknél ugyanis az önkormányzati rendszer megalakulásának első idejében az állam a bevételi kedvezményként széles körben megengedte az önkormányzati tulajdonnal való vállalkozást. Ez a kötelező feladatok ellátása illetve a törzsvagyon védelmében érdekében fogalmazódott meg. Az európai rendszereknek ezek a korlátai szabadpiaci tevékenység költségvetés százalékban való meghatározása, azaz szabad piaci keretek között jelent meg. A vállalkozás csupán egy a lehetőségek között, amely racionálisan hasznosítható az önkormányzati vagyon, illetve forrásokat teremthet a feladatok ellátásához és finanszírozásához. Vállalkozási jog biztosítására nem csak az üzleti célú vagyonhasznosítás lehetőségét teremtette meg az önkormányzatok számára, hanem lehetőséget adott a vállalkozásokra jellemző módszerek és keretek közötti biztosításra. Az önkormányzat vállalkozása a feladathoz nem kötött vagyon

hasznosítására befektetésére irányulhat. Szükséges a vagyon felértékelése. Az ingatlan értékelés során a vagyoni értékű jogok eladásakor vagy az önkormányzati befektetések mérlegelésekor, társasággá alakuláskor a vagyon értékét meg kell becsülni. Ezen a területen van a legközelebb az önkormányzat a piaci szférához. Felmerülhet a kérdés, hogy milyen vállalkozási formákat vehet igénybe az önkormányzat és ki jogosult az önkormányzati vagyon hasznosítására. A képviselőtestület, mint a tulajdonosi jogok gyakorlója egy személyként vesz részt a vállalkozásban vagy valamely szervezet hatalmazza fel illetve külön szervezetet hoz létre illetve valamely szervet magányszemélyt bíz meg e jogok gyakorlásával. (Szakértők, bankok, társaságok, GT-k) Az Ötv lehetőséget ad az önkormányzatoknak a vagyon hasznosítására, illetve arra, hogy az anyagi közszolgáltatások ellátására vállalatot illetve más szervezetet hozzanak létre. A magyar jogrendszerben két vállalat típust különíthetünk el. Az állami tulajdont kezelő állami vállalatot illetve az egyes jogi személyek vállalatát. Az önkormányzat vállalata nem lehet állami vállalat, mert a vállalat vagyona nem képezi, tulajdonát az állami tulajdonnak melyet az állami vállalat kezelhet. Így az önkormányzati vállalat az egyes jogi személyek kategóriájába, tartozhat ezt a PTK¹⁴, illetve sajátos jogi szabályozás tiltja, hogy az önkormányzat ilyen céget hozzon létre. Az önkormányzat vállalkozási szabályainak egyik korlátja pedig az, hogy vállalkozhat és a vállalkozásban vetett felelőssége korlátozott. Ebben az esetben jogi hézag fedezhető fel. Nem értelmezhető az egyéb szervezet meghatározása sem. A törvény kimondja, hogy a vállalat mellett a képviselő testület egyéb szervezetet is alapíthat a helyi közszolgáltatások biztosítása céljából. A leggyakrabban alkalmazott forma a gazdasági társaság. A közszolgáltató gazdasági vállalat esetében is érvényesek a vállalkozást korlátozó szabályok, ennek a feltételnek három társadalmi forma felel meg: a kft., rt., bt., abban az esetben, ha kültagként vesz részt az önkormányzat. Ellentmondás jelenik meg közhatalmi ellátási, szervezési felelősséget magában rejtő gazdasági racionalizáltság által motivált tulajdonosi minőség között. Probléma megoldásként illesztették be a közhasznú társadalmi formát a gazdálkodási szervezet rendszer körében. Ez a szervezeti forma az önkormányzat számára biztosított kötelező feladatok ellátását teszi lehetővé a versenyszférában alkalmazott gazdálkodó szervezeti forma felhasználásával. A vagyon gazdálkodás legfontosabb célja, hogy a lehetséges vagyon felhasználási formákat megvizsgálja, elemezze, minősítse és a feladatokhoz választási lehetőséget kínáljon fel.

¹⁴ Polgári Törvénykönyv

6. Az Önkormányzat költségvetése

Az önkormányzat a kötelező és szabadon vállalt feladatok ellátását egységes pénzalapból végzi. Az egységes pénzalap másik neve a költségvetés.

A Várpalota városi képviselőtestület a költségvetés főösszegét 3.543.578 ezer forintban, a költségvetési létszámot 780 fő közalkalmazottal és 105 fő köztisztviselővel állapította meg.

A bevételek 78.9%-a működési jellegű. 9.9%-át teszik ki a felhalmozási célú pénzeszközök. A működési jellegű bevételek 15.3%-át adják az önkormányzat által fenntartott intézmények, míg a helyi adók 480 millió forintos összege 18.5 %-ot tesz ki. A képviselő testület az ez évi költségvetést novemberben tárgyalta meg. Nem csak megtárgyalta, hanem vitatta, illetve el is fogadta. A költségvetés tervezése a költségvetési koncepcióban megfogalmazottak szerint az intézmények összességének a bevonásával történik. Az önkormányzati költségvetés egy ugyanazon időben több funkciót is betölt. Első lépésben meg kell említeni a bevételek és kiadásokra szolgáló elkülönített előirányzatokat. Azaz meg kell határozni a bevételek és kiadásokra elkülönített összeget. Ezzel párhuzamosan egy keretet ad annak, hogy mit és mennyiből lehet ellátni. A költségvetési rendelet meghatározza az önkormányzat működésének a keretét. Előirányzatot rögzít, valamint a helyi kötelező és szabadon választott feladatok ellátásának keretösszegét. Rögzítik ezen eszközök finanszírozási formáit, valamint az ellenőrzési módokat is.

6.1 Bevételi források

A rendszerváltás után megindult az önkormányzat igazi gazdálkodása. A különféle adók szedése, helyi kiegészítő normatívák működtetése 1990-től kezdődhetett el. Az Ötv meghatározza a pénzügyi szabályozás rendjét, folyamatát. A központi támogatás mértékét, feltételét meghatározta a központi költségvetés. Az államháztartás részeként kapcsolódik az állami költségvetéshez az önkormányzat. Ebben az esetben is megjelennek a törvényi és jogi garanciák.

6.2 Saját bevételek

A saját bevételek¹⁵ között hatalmas jelentősége van a helyi adóbevételeknek. Az önkormányzat szuverén módon dönthet arról, hogy a gazdálkodása, valamint a feladat ellátása érdekében és milyen módon és mértékben dönt a helyi adók kiszabásáról. A helyi adók kiszabása fontos pénzügyi alapot képez egy város költségvetésében. Első részben az adók beszedéséből összetornyosult forrásösszegeből a város lakossága hasznosul. Az adókból fejlesztéseket lehet alkalmazni.

A bevezetendő új adó fajtáját, mértékét és terjedelmét is meg kell határozni, ki kell hirdetni. A képviselő testület rendelettel hozhat új adókat.

Az adók típusai:

- Vagyoni típusú (építményadó)
- Kommunális adó (magánszemélyek illetve vállalkozók adója)
- Helyi iparüzési adó
- Gépjármű adó
- Telek adó
- Idegenforgalmi adó

A bevételi források között a helyi adó szerepe kulcsfontosságú, ugyanis a közjavak és közszolgáltatások biztosítására a bevételi források kihatnak. A helyi adókkal lehet hosszabb időtartamon keresztül számolni.

Az önkormányzat saját bevételi forrásait nem csak a helyi adók képezik. Ide tartoznak az egyéb bevételek. Pl.: bérbeadás, eladásból származó bevétel.

Az 1990. évi törvény a helyi adókról megállapítja az önkormányzat által adóztatható tárgyak körét. Ilyen az ingatlan tulajdon, a vagyon értékű jogok, munkaerő foglalkoztatása, gazdasági tevékenységek gyakorlása. Ennek értelmében a már említett

¹⁵ 1990.évi LXV törvény

építményadót, telekadót, kommunális adót, ami lehet a magánszemélyé és a vállalkozóé, gépjárműadót. Valamint idegenforgalmi adót és iparüzési adót is bevezethet. A helyi önkormányzat jogosult az általa bevezetett adók méltányos alapon való mérséklésére illetve elengedésére. Elengedésének feltételeiről külön határozatban foglalják. Az adott évben megváltoztatott adó mértéke nem lehet terhelő helyi lakosságra nézve. Az ingatlan több adó tárgya is lehet. Tehát pl.: építményadó, idegenforgalmi adó is. Egy adótárgy esetén csak egyféle típusú adót köteles az adózó személy megfizetni. Az önkormányzat rendelkezhet különféle terhelő adók bevezetéséről, de az adott esetben az adózó félt kötelesek felszólítani arra, hogy melyik adót fizessék be illetve melyik adó fizetése alól mentesül. Pl.: telekadó és építményadó megfizetésére kéri fel az adózó felet. Ebben az esetben egyik megfizetése alól mentesül mivel mind a kettő adótípus vagyoni típusú adó. Az adók alanyáról is rendelkeznek.

Az adók alanyai lehetnek természetes személyek, jogi személyek és jogi személyiséggel nem rendelkező személyi egyesülések. A helyi adók alól feltételesen mentességet élvez többek között: az alapítvány, egyház, társadalmi szervezet valamint a költségvetési szervnek nem minősülő oktatási intézmény. Akkor élveznének az adó megfizetése alól mentességet, ha az előző naptári évben nem keletkezett semmiféle adózási kötelezettség.

6.3 A helyi adónemek jellegzetességei:

-Vagyoni típusú adók: ebben az adónemben az építményadóról és a telekadóról rendelkeznek. Az önkormányzatok választhatnak, hogy az ingatlan alapterülete iránt vagy a forgalmi érték iránt szedi be az adót. Azonosság mutatkozik a két adó között, hogy mind a kettő egy éves adó, azaz évente kell fizetni. Ha a tulajdonos személyében változás következik be abban az esetben az adózási kötelezettség következő évre lesz érvényes. Tehát a változásból fakadó adójogi következmény mindig a következő adóévre vonatkozik.

-Építményadó: A település belterületén és külterületén a lakás és nem lakás céljára szolgáló épületet illetve épületrészt terheli meg. Épület alatt értendő: a talajjal kapcsolatot tartó egybeesés, vagy a természetes állapota révén létrejött ingatlan jellegekkel bíró időleges vagy végleges műszaki alkotás. Épületnek nem nevezhető mely 3 év vagy annál

kevesebb időre jött létre. Az adókötelezettség az építmény valamennyi helységére kiterjed, függetlenül, attól hogy mi célt szolgál. Az adókötelezettség abban az esetben is fennáll, ha az adott építményt vagy épületrészt nem használják (átalakítás miatt). Ilyenkor az eredeti állapot szerint megítélt adót kell fizetni. Egészen addig, míg az új használatba vételi engedélyt ki nem adják. És ezzel új kategóriába sorolják. Adómentesség vonatkozik a szükséglakásra, az állattartásra szolgáló épületekre, növénytermesztéshez kapcsolódó épületekre, a költségvetési szerv valamint az egyház tulajdonában álló építményre.

-Telekadó: Az önkormányzat az illetékességi területén lévő beépítetlen belterületi földrészletre az ingatlan-nyilvántartás művelési ágának és annak megfelelő értéken nyilvántartott aranykorona értékre veti ki. A mezőgazdasági művelés alatt álló telek ez alól kivételt képez. Beépítetlen terület az a terület mely nincsen beépítve. Telekadózás alatt állhat minden olyan földrészlet, melyen építmény egyáltalán nem áll. Adómentesség vonatkozik többek között: az erdőművelési ágban nyilvántartott telekre, a költségvetési szervek vagy az egyház tulajdonában álló földrészletre, építési tilalom alatt álló telekre.

- Kommunális jellegű adók: lehet magánszemélyek és vállalkozók kommunális adója.

- **A magánszemélyek kommunális adója:** Ez az adótípus egy általány jellegű adó. Tárgya az illetékességi területen lévő magánszemély tulajdonában levő, vagy azt vagyoni joggal terhelt ingatlanok közül az épületrész és a belterületi földrészlet mely nincs beépítve. Valamint a nem magánszemély tulajdonában álló lakáson lévő lakásbérleti jog.
- **A vállalkozók kommunális adója:** Ez az adó a vállalkozói minősítéshez kapcsolódik. Fontos, hogy ha valaki magánszemély és vállalkozó tevékenységet is végez, abban az esetben vonatkozik rá mind a kettő adózási forma. Tehát vonatkozik rá a magánszemélyek adója valamint a vállalkozók adója is.

- Idegenforgalmi adó: Ez az adófajta kettő tényezőből áll. Egyrészt az önkormányzati területen való tartózkodásra vonatkozhat, valamint a területen lévő üdülő épületre. Mind a két féle típust magánszemélynek kell fizetnie.

- Helyi iparüzési adó: Az önkormányzat a területén folytatott gazdasági tevékenységek után iparüzési adót szedhet. Ez az önkormányzati területi határain belül folytatott állandó vagy időleges gazdasági tevékenységre vonatkozik. Az adókötelezettség akkor

keletkezik, ha az iparüzési tevékenységet megkezdték, és ennek a tevékenységnek a megszűnésével zárul le.

- **Gépjármű adó:** Erre az adófajtára az 1991.évi LXXII törvény vonatkozik, 2 féle adóztatást tartalmaz. Első részben tartalmazza a külföldi gépjárművekre vonatkozó adóztatást. Másod részben pedig a belföldi gépjárművek adóztatására vonatkozik. A helyi önkormányzatokat a törvény belföldi gépjárművek adóztatásáról szóló része érint. A belföldi rendszámmal rendelkező járműveket érint. Ez az adóvonzat a forgalomba helyezés első hónapjától érvényes. Megszűnése akkor következik be, ha a rendőrség az adott járművet a személyi forgalomból kivonta vagy a gépjármű illetve annak a tulajdonosa adómentességet kap. Az adómentesség szüneteltetésére abban az esetben van lehetőség, ha a gépjárművet a tulajdonosától ellopták. Ezt a tényt igazoltatni kell a rendőrséggel. Ha ez időtartam alatt érkezik felszólítás az adó befizetése iránt, akkor azt nem kell megfizetni. Másik eset, ha már befizette az adót, és utána tulajdonították el a járművet. Ebben az esetben az adó arányos részét vissza kell téríteni a tulajdonos számára. Adómentesség vonatkozik többek között a költségvetési szerv, egyház illetve büntetés végrehajtási vállalatra. A helyi tömegközlekedés lebonyolításáért felelős gépjárművek illetőleg a mozgáskorlátozott személyek szállítására használt járművek.

A 2008-ra vonatkozóan Várpalota városra a következő fejlesztési dokumentumok állnak rendelkezésre:

- Várpalota gazdaságfejlesztési stratégiája (készítette a közép pannon rt. Székesfehérvár, 2004)
- Településfejlesztési koncepció (2007/176 V.31)
- Integrált városfejlesztési stratégia (készítette: ex ante tanácsadói iroda 2008)

Várpalota város swot elemzése

A swot analízis a 2007/176-ban foglalja magában a fejlesztési koncepció alappontjait.

<i>Erősség</i> Kedvező közúti közlekedés Jó földrajzi kapcsolatok Gazdasági, idegenforgalmi és kulturális központok közelsége. Kedvező telephely kialakítás, jó térségi szemle. Kiváló együttműködés	<i>Lehetőség</i> A befektetők érdeklődnek a város iránt. A nemzetköz nagyvállalatok felfedezik a várost és kistérségeit. A környezetvédelem és az alternatív energiatermelés területén jelentős fejlesztés várható Az EU -csatlakozás után jelentősebb forrásbevételek illetve támogatások állnak a város rendelkezésére.
<i>Gyengeség</i> Helyi munkalehetőségek szűkösek. Elavult szakképzési struktúra, hiányos felnőtt oktatás Erősen iparosodott környék környezeti terhelése. Szolgálati szektor relatív fejlődése. Turisztikai infrastruktúra hiánya. A város gazdasági helyzetének átalakítása elhúzódott.	<i>Veszély</i> A téreg helyzetének negatív megítélése a hazai és külföldi befektetők szemében. A régió erőcentrumának (Székesfehérvár, Veszprém) elszívó hatása. A NATO-tagság miatt a térség szabad területhasználata korlátozott a helyi lőter miatt. Az önkormányzatok forrásai végesek.

A kiegészítő támogatási rendszer

A normatív alapon működő ellátási rendszer csak úgy működhet, hogy valami féle kiegészítő támogatást is nyújtanak neki. Az önkormányzatok működőképességét elő kell segíteni. A honi szabályozásban 3 támogató és kiegészítő rendszer figyelhető meg.

- címzett és céltámogatási rendszer

- az önhibájukon kívül működésképtelenek támogatása
- központi előirányzatok rendszere

Az 1990-es évek közepétől egyfajta új támogatási rendszert hoztak létre. Ez egy fejlesztési célú támogatás volt, mely területi alapon nyugodott. Ezt követően 1997-ben létrehozták a céljellegű decentralizált támogatást.

6.4 Normatív központi hozzájárulás

Az önkormányzatokat normatív módon, alanyi jogon illeti meg az állami támogatás. Ez a támogatás a feladatellátáshoz és a lakosság számához kapcsolódik. Ez a támogatás nem egy konkrét intézményt illetve feladatot finanszíroz, hanem ez a központi támogatások eloszlásának az eszköze. Az önkormányzat a feladat ellátásának a teljesítéséhez az államháztartás egyéb részvevőitől illetve az államháztartás alrendszereitől pénzeszközök, vehet igénybe. Legjelentősebbnek tekinthető az egészségügyi –egészségbiztosítási alapból átvett pénzeszközök. Megkülönböztetünk még térítési díjú bevételeket. Ezek a szolgáltatási döntés részét alapozzák meg, emiatt illeszkednek a feladat finanszírozási keretébe.

6.5 A költségvetés alapja a gazdasági program

Az önkormányzatoknak az éves költségvetés elkészítésének folyamán figyelembe kell venni az önkormányzati gazdasági programot, amely a költségvetés alapját képezi.

Az Ötv előírása szerint kötelező gazdasági programot készíteni. A tartalmával kapcsolatosan azonban semmiféle kötelező előírást nem tartalmaz. Általánosságba a gazdasági program a választás időtartamára készül. Sok példa mutat arra, hogy ebbe a programba számottevő fejlesztési elemeket is beletesznek. Mint stratégiai elem jeleik meg, egy hosszabb távra vonatkozóan. A választások után különös jelentőséggel bír e program mivel a megválasztott képviselő testület egy már meglévő programmal rendelkező rendszert vesz át. Ezzel kell működnie. És ennek eredményeit is jellemeznie kell. Az új testület szinte első feladatai közé tartozik ennek a gazdasági programnak az elemzése. A gazdasági program tartalmával kapcsolatosan, mint már említettem az önkormányzat önállóan dönt. Lényegében az önkormányzat gazdasági feladatai valamint a kötelező és szabadon vállalt feladatokat és fenntartási egyéb elképzeléseket tartalmazza.

A gazdasági program elkészítéséhez széleskörű szakmai tapasztalat szükséges, valamint szakmai megalapozottság. Meg kell jelölni a célokat annak érdekében, hogy a programban helyet kapott célokat meg tudják valósítani.

6.6 A költségvetés előkészítése

A költségvetés előkészítése egy igen fontos feladatot képez, mind az előkészítők és mind a döntéshozók számára.

Egy rosszul előkészített és elkészített költségvetés hosszú és bonyolult többletmunkát eredményezhet az év folyamán. Azért kell év közben többször is rendeletet módosítani, mert nem kellő szakmai megalapozottsággal készítették el a költségvetést illetve nem kellő időt fordítottak rá. Ez egy általános hiba az önkormányzatokra nézve.

A tervezőmunka elkészítése időigényes munka. Számos szempontot figyelembe kell venni. Nyilvántartásokat kell vezetni, elemzéseket készíteni valamint széleskörű szakmai értékelést kell végezni. Ha ezeket előkészítik és időben elkezdik akkor semmiféle negatívum nem jöhet közbe.

A költségvetés kialakításánál minden olyan feladatot figyelembe kell venni mely a költségvetésre illetve annak készítésére hatással lehet. Ilyen többek között a feladatok szakmai előkészítése és értékelése, a fejlesztési feladatok értékelése, a költségvetési javaslat értékelése, ellenőrzése.

Ahhoz hogy a költségvetést megfelelően előkészítsék, illetve elkészítsék fontos a hivatalban dolgozók aktív és együttműködő munkája valamint a megfelelő szakmai irányítás.

6.7 A költségvetési kiadások tervezése

Ahhoz, hogy a kiadásokat¹⁶ meg tudják, határozni már az előző évben el lehet kezdeni az adatok figyelembe vételével. Minden döntést illetve vállalt kötelezettséget célszerű nyilvántartani azért, hogy a következő évre megfelelő irányt tudjon mutatni. Ezekből a döntésekből fakadó esetleg több évi többletkiadásokat a költségvetésbe bele tudják kalkulálni.

Például valamiféle új beruházással kapcsolatos kiadások. Nemcsak fel kell építeni, hanem azt fenn is kell tartani, működtetni kell. Vagy megemlíteném a hitel felvételét és annak a

¹⁶ 1995.évi XX törvény a környezet védelmének általános szabályairól.

törlesztését is. Ez különösen nagy jelentőséggel bír az én városomban. Japán hitel címmel a későbbiekben ezt részletezem. A költségvetési kiadások megtervezésénél a jogszabályokat folyamatosan nagy figyelemmel kell kísérni. Ugyanis a jelentős változások kihatnak a tervezésre. A tervezésnél fontos a munkafolyamatok rendjének megfelelő kialakítása is. Ez a feladat a jegyző hatáskörébe tartozik. Fő feladata többek között a tervezési feladatok egy csokorba szedése és irányítása.

6.8 Költségvetési kiadások

Az önkormányzatok kiadási oldalán lévő képzeletbeli mérleget 2 részre bonthatjuk szét. Első rész az ún. működési célú a másik az úgynevezett felhasználási célú kiadások. Ezeknek a kiadásoknak a meghatározását a tárgyévre megalkotott költségvetési koncepció alapján végzik. Ahhoz, hogy a képviselő testület megfelelően tudja működtetni és fenntartani a tulajdonában lévő intézményeket ahhoz megfelelő tőkére van szükség. Ennek az ún. működési költségvetésnek nagy szerepe van. Ezt megfelelően szakértelemmel kell megtervezni. Meg kell határozni, hogy mennyi az a keret mellyel a következő évben gazdálkodni tudnak. Ezért a kiadások számítása az ellátandó feladatok egészére történik. Ez elosztás, rangsorolás ennek a működési költségnek a függvénye. Az önkormányzatok ún. felhalmozási célú kiadásai a fejlesztéseket és az önkormányzati vagyon gyarapodását eredményezi. A beruházások és fejlesztések keretein belül máshogy mutatkoznak meg a magánszféra jelenlevői.

Az ún. önkormányzati fejlesztési politika összefüggésben van az intézmény más területeivel is. A nagy forrásigény miatt hitel felvételéhez kapcsolódik. Ez a lehetőség egyfajta forrásteremtést képez. A városom önkormányzata ezzel a hitel felvételi lehetőséggel élt az ún. japán hitel felvételénél. Ezt azóta már sokan felemlítik. Nem meggondolt lehetőségnek tartják, de utólag már nem lehet emiatt mit tenni. Az önkormányzat igen hosszas előkészítő munka után élt ezzel a hitelfelvétellel mely elősegítette többek között az infrastruktúra fejlesztését. Ennek azért van jelentősége, mert ezt a település önerőből nem lett volna képes véghezvinni. Általánosságban a hitel felvétele, ha a képzeletbeli mérlegre gondolunk a bevételi oldalon, jelenik meg. Ugyanakkor nagy szerepe és jelentősége a kiadásoknál mutatkozik meg.

Egyre több beruházó jelent meg a városban. Ennek nagy jelentősége, az hogy a beruházások számának emelkedése gyarapítja az önkormányzat vagyonát. Ennek két

oldala van. Ugyanis egyfelől a vagyon gyarapodik, de másik oldalról nézve csökken is. Az adott építményt, épületet fenn is kell tartani. Ennek is vannak kiadási költségei és egyéb dologi jellegű kiadásai. Ehhez kapcsolódóan, pl. a Thury vár rekonstrukciójához első ízben a 2000-es év elején 31 millió Ft vissza nem térítendő támogatást kapott. Fő lépésnek tartották a vár belső udvarának kialakítását. Az ok egyszerű olt. Ha belső udvart megfelelően rendbe teszik, akkor rendezvényeket tudnak ott tartani. Esetlegesen magán célból ki is lehet adni, mely az önkormányzat bevételeit gyarapítja. Az önkormányzat a fejlesztési, beruházási, felújítási tevékenységek elvégzéséhez helyi iparosokat, szakembereket bízott meg.

7.Várpalota város jövőképe

Várpalota város sikeres gazdasági szerkezetváltására valamint a megerősödő szolgáltatói szektorra építve magas arányú foglalkoztatást igénylő sikeres kistérségi központ. A város központja rendezett és magas színvonalon működő szolgáltatási és oktatási háttérrel jelent a városlakók valamint a kistérségek polgárai számára. A szabadidőt megfelelően kulturált körülmények között lehet eltölteni. A város közösségi élete, kulturális helyzete feltörekvőben van. Várpalota város jövőképe alapján a település gazdasági-társadalmi fejlesztésének átlagos célok, rész célok illetve prioritások.

Várpalota város hosszú távú fejlesztési elképzelése kapcsán a következő:

Teljes mértékben megvalósítható szerkezetátalakítása valamint a megerősített kistérségi centrumok előrébb vitele illetve a szükséges funkciók kiteljesítése. Ez jelentősen hozzájárul a lakosság életminőségének emeléséhez.

Az átfogó célok elérése érdekében a következő prioritásokat bonthatjuk le:

- Gazdasági szerkezetkialakítás illetve versenyképes városi gazdaság kialakítása
- Humán erőforrás fejlesztése
- Idegenforgalmi vonzóerő kialakítása
- Megújult városkép és megerősödött város

7.1 A településen található szolgáltatások

A helyi önkormányzatok számára semmiféle törvény illetve rendelet nincsen azzal kapcsolatban, hogy milyen típusú szolgáltatást kell létesíteni. A városok, települések szempontjából azonban mégis kiemelkedő fontossággal bír a szolgáltatások megjelenése. Fontos a szolgáltatás minősége, formái, mennyisége és milyensége. A települések dinamizmusának alapját adja meg. Ahogy az emberi igények változnak, úgy változnak a szolgáltatási igények is. A kereskedelem terén egyre inkább elszaporodtak a magánvállalkozások.

Az előző évi adatok szerint a városban 394 üzlet működik. Több mint 60%-a egyéni vállalkozás. Az egyéni vállalkozók megjelentek a kiskereskedelemben is. Itt a 277 üzletből 168-at működtetnek. A 99 vendéglátó egység közül pedig 62-t. A társas

vállalkozások száma 41,6%-ot tesz ki számszerűsítve 164. A nagykereskedelemben 18 üzlet a társas vállalkozás formában működik.

A város ellátottságában a szolgáltatások terén kiemelkedő jelentőséggel bír a városközpontban található piac csarnok. Ezt a csarnokot az elmúlt években javították meg. Teljes szerkezeti felújításon vett részt, mert az évek során nagyon elavult.

A piac keddtől vasárnapig tart nyitva. Itt a virágos, húsos és zöldség-gyümölcsös részleg található. A piacot rendszerint az közép és idős korosztály látogatja. Ugyan a piacon mindig friss és szép élelmiszert lehet kapni, de árban nem biztos, hogy a legkedvezőbb. A hiper- és szupermarketi árakat nem tudják alulmúlni. Manapság az embereknek igen fontos az életkörülményeik figyelembe vételével az ár. Ha alacsonyabb a hiper- illetve szupermarketekben, akkor inkább oda mennek. A városközpont jó ellátottnak mondható. Széles választék és igen kedvező árak figyelhetők meg. Mindezek ellenére az alsó- és a felsőváros ellátottsága kevésbé kiemelkedő. Ezeken a részeken inkább az ún. "kis boltok" találhatók meg. Ezekre a jóval magasabb árfekvés jellemző. A szolgáltatások terén nem elhanyagolható a pénzügyi szektor sem. Megjelenik az OTP, Kereskedelmi Bank, City Bank valamint a Raiffeisen Bank és a Zirci Takarékszövetkezet is. A legjelentősebb az OTP. Az önkormányzat pénzügyeit 2009-ig az OTP kezelte, de 2010-től áttértek a Raiffeisen Bankhoz. Banki szolgáltatáshoz tartoznak a pénzjegy kiadó automaták, melynek száma szaporodhatna még. A bankkártyás fizetés azonban már általánossá vált.

7.2 A versenyképes Várpalota kialakítása

- Várpalotán kiváló barnamezős talaj figyelhető meg. Ennek a barnamezős talajnak a rehabilitációját illetve revitalizációját kellene ellátni.
- Számos kiemelt projekt jelenik meg. Ezeknek a kiemelt projekteknek a felülvizsgálását és befogadóképességét kellene megoldani. Kivizsgálni, hogy egy nemzetközi vagy országos szintű projektnek a megvalósításához milyen feltételek, kellene. Annak megvalósítási lehetőségeit vizsgálni.
- Fontosabb településszerkezeti szempontok: kedvezőbb elhelyezkedés, vonzóbb táji kiépítés, nagy kiterjedésű összefüggő területek igénye.
- Szigorúbb táji, természetvédelmi és vízvédelmi rendszer kiépítése.

A swot analízisben megfigyelhető hogy a kis- és középvállalkozások a gyengeségi oldalon találhatók. Ez abból fakad, hogy a város a két igen erős megyei szektor között, helyezkedik el. Székesfehérvár és Veszprém között. Szükségesnek vélték egy a kis- és középvállalkozások számára segítséget nyújtó rehabilitációs központot. E központnak a feladata a vállalkozások támogatása, fejlesztési ismeretek átadása ezen kívül képzésekkel járul hozzá a kis- és középvállalkozások sikeresebbé tételéhez.

A rehabilitáció jegyében zajlott a komplex szolgáltatásokat nyújtó városi fürdő létrehozása-tervezete. Ebben megtalálható:

- Élmenyfürdő és termálvizes medence
- Hidroterápiás kezelések azok számára, akik mozgásszervi betegséggel rendelkeznek. Ennek a finanszírozási díját az OEP-pel kötött megállapodást figyelembe véve kedvezményessé tennék.
- Szabadtéri medence létrehozása a szezonális nyári időszakra. Ehhez hozzá fűzném hogy tőlünk 5km-re fekvő Pétfürdőn egészen a gyár virágzásáig kiemelkedő fontossággal bírt a helyi strand. Jelentős bevételt hozott a város számára és szórakozási lehetőséget a környékbelieknek.

A fürdő a lakosság szórakoztatása mellett kiemelkedő idegenforgalmi központként jelent meg.

A fejlesztési célok között volt egy felsőoktatási intézmény kihelyezett tagozatának létesítése:

A Budapesti Corvinus Egyetemmel és a Kodolányi János Főiskolával már tárgyalnak egy 0. évfolyam típusú képzés kialakításával kapcsolatban. A másik lehetőség pedig a Veszprémi Pannon egyetemmel együttműködve egy innovációs központot kialakítani.

Rehabilitációs segélyközpont létrehozása a hátrányos helyzetű emberek számára

A városomban vegyészeti labor valamint bánya működött. A munkából kifolyólag megnövekedett a sérült illetve rokkanttá vált emberek száma. Jelentőssé vált a megváltozott munkaképesség emberek aránya. A projekt keretein belül létesülne egy

rehabilitációs központ. Ez a központ Várpalotai székhellyel jönne létre és foglalkoztatná a kistérség munkaképességükben csökkent embereit.

7.3 Idegenforgalmi fejlesztések

A kiemelkedően jó természeti adottságokat ki kell aknázni. Ebben nagy szerepet jelentene az *extrém sportokat* kedvelőknek egy központ kialakítása. Nagy teret hódított az utóbbi időben a quad és a terepmotorozás. Ennek jegyében kialakítanának egy motor cross és egy quad pályát. A kijelölt területen engedéllyel űzhetnék a hobbijukat a sportok szerelmesei. Ez több szempontból is előnyt jelentene. Egy rész felől megóvnák a Bakony állat és növényvilágát a káros kihatásoktól. Más rész felől pedig legálisan a hatóság zaklatásától mentesen űzhetik a hobbijukat. A városban tavak sokasága figyelhető meg. Ezek jelentős része a bányászat visszamaradt „terméke”. Ezek is kis fejlesztéssel, de nagyszerű idegenforgalmi központ kialakítását tennék lehetővé. A kor fejlődés eredményeként a bányász tavakat alkalmassá lehetne tenni: vízi surf számára, jet-ski használatára illetve vízisí pálya létrehozására. Nem feledkezhetünk meg a horgászni vágyókról sem. Ezek mellett a pihenők számára homokos partot sarki ki étkezdéssel.

Az idegenforgalom szempontjából kiemelkedő esemény a Pannónia fesztivál¹⁷. Ez a fesztivál ebben az évben 5. alkalommal kerül megrendezésre. Évről évre nagy sikert arat a fiatalok és az idősebb szórakozni vágyók körében. A hazai zenei élet kiemelkedő tagjait valamint a feltörekvő kis együtteseket invitálják 5 napra Várpalotára. Idén a fesztivál vezetői egy nagyot gondolva meghívták a külföldi Twisted Sister zenekart is. A cseri erdő ad helyet az 5 napos rendezvénysorozatnak. Sátorozási lehetőséget is biztosít a távolról érkezők számára. A város ebben az időszakban, mint egy méhektől dongó kaptár lenne. Megtelik étellel. Ez az 5 napos fesztivál véleményem szerint jó lehetőséget biztosít arra, hogy a várost megismerje az ország. Nem utolsósorban jelentős bevétel is származik belőle. A fesztivál idején és annak végeztével munka lehetőséget biztosítanak a munkanélküli polgárok számára. Az erdőt ismét természeti hellyé kell alakítani. Ilyenkor meg kell takarítani a sok szeméttől, ami a programok alatt gyűlik fel.

Az önkormányzat működésének neuralgikus pontjaként kell megemlítenem a cseri parkerdőbe tervezett kalandparkot.

¹⁷ A mellékletekben további adat található

7.4 A kalandpark

Várpalota város önkormányzatának 2007. augusztus 9-i képviselőtestületi ülésén terjesztették elő a cseri parkerdő megvásárlását. A parkerdő megvásárlásával kapcsolatban már előzetes tárgyalások folytak. 400.000 Ft /ha volt a kialakított vételár. Az erdő magántulajdonosok kezében volt. A város sokszor haszonbérbe vette különféle rendezvények céljából, emiatt célszerűnek látta annak a megvásárlását. Az összterület nagysága 113,6827 hektár. Ennek ára 400.000ft-os szorzóval számolva 45.473.080 Ft. Ennek az árát a Mátyás király kötvényből lehetne kifizetni. Az ülésen a Várpalota város vagyonáról valamint annak vagyongazdálkodásáról szóló 42 /1997 évi 11 /A § alapján elhatározták, hogy a területet 400.000 /ha áron megvásárolják. Az adás-vételi szerződést az akkori polgármester Németh Árpád írta alá. A megvásárlásra kitűzött határidő: azonnal megjelölést kapott.

A területre hasznosítási javaslatok érkeztek. A legmegfelelőbbnek az Escape Club kaland és tréning Parkja bizonyult. A cseri erdőt kaland parkká alakították volna ki. Megfelelő lett volna a helybeliek és a turisták kikapcsolódására. Kalandparkot, quad és kerékpár pálya kialakítását tervezték. A területet 10.000 m²-en bekerített magaslati kötélpályával rendelkezett volna. Helyet kapott volna íjászat, mászó asztalok és falak valamint gumi gödrök a tervekben szerepelt egy központi épületrendszer. Ebben a rendszerben tárolták volna a felszereléseket, eszközöket valamint a látogatók számára pihenést nyújtó étterem és mosdók épültek volna.

Canopy pálya: A fákon kifeszített kötelek segítségével egyik helyről a másikra csúsznának át. A kialakításnál 5 drótköteles pályát építettek volna 8m kiinduló magassággal. A csúszó távolság 10 és 50m közötti. A becsült kialakítási ára 800.000ft.

Magaslati kötélpálya: 4 nehézségi szinten valósították volna meg. Mindenki számára alkalmas legyen.

0.szint a betanító pálya.

1.szint az úgynevezett kék pálya mely 2 méter magasban gyermekek és tériszonnal rendelkezők számára könnyen kivitelezhető feladatokat nyújtott volna.

2.szint a piros pálya. Ez 4 méteres magasságba 10 külön hídból álló pályát adott volna.

3.szint a fekete pálya mely 8 méter magason 8 különböző hídból állt volna.

A becsült kialakítási ár: 6.500 000 Ft.

Gumiasztalok és szivacsgrödrök: becsült kialakítási ára: 1.500.000 Ft

Zorb pálya: 5 méter átmérővel rendelkező gömb. Ebbe kell bemászni. Egy a zorb számára kialakított lejtőn kell legurulni vele. Majd külön feladatokat teljesíteni. Kialakítási költség: 1.500.000 Ft.

A város életében szerepet játszó egyéb kulturális események

Egy kis kitekintés:

Itt fontos megemlíteni a bányász pálya néven híressé vált futópályát valamint a méltán híres VBSK-t azaz a Várpalotai bányász sportkört.

Minden fiatal, aki sportolási szándékkal van, átítatva megfordul ezen a helyen. Az én általános iskolás osztálytársaim jelentős részével aktívan koptattuk ezeket a pályákat. Több szemszögből is fontos nekünk ez a hely ugyanis itt ismerkedtük meg a kézilabdával és itt is váltunk el tőle. Sokan elkerültek Veszprémbe. Nem túlzás, de számunkra a legjelentősebb csapathoz az MKB Veszprémhez.

A rendszerváltozást követően a kulturális és sportlétesítmények működtetése egyre nagyobb önkormányzati forrásigényt jelentett. A bánya végleges bezárása utána ami a bánya tulajdona volt az a város kezére került. Többek között az előbb említett bányász pálya valamint a Jó szerencsét művelődési otthon.

7.5 Kiemelkedő események a város életében

A városomban méltán híressé vált hagyományos eseményeken kívül az újítás lehetőségével élve új és újabb rendezvények jelennek meg és válnak egy hagyomány részévé.

A legrégebbi hagyománynak a *bányászhagyomány* mondható. Ezt bányászok alapították az emlékezés és a találkozás céljából. Minden év április 7-én a tagok összegyűlnek és ünnepelnek. Április nevezetes még a „csicsergően éneklő pacsirtáktól” is, azaz a *Ney Dávid* kórushangversenytől is. A hangversenyen a város kis- és nagyiskolásai mérik össze az erejüket. Ezek a hangversenyek személyes tapasztalatomból merítve igazi élményt jelentettek számunkra.

Várpalota várossá nyilvánítása óta, azaz 1986. óta a legjelentősebb eseménynek mondható a *Várpalotai napok* rendezvénysorozat. Ennek nyitóünnepségén átadják az önkormányzati kitüntetések. A város iskolásai kiemelkedő műsorral kedveskednek, valamint a testvérvárosokból is érkeznek a megnyitóra. Ez az ünnepség 3 napos és nívós programokkal tartják fenn az érdeklődést.

7.6 Sportélet

A nagyüzemek kiépülésével együtt járt a sportolás felemelkedése is. Nemcsak Várpalotán, hanem Pétfürdőn és Inotán is megfigyelhető volt.

Biztos alapnak tekintették az 1980-as évek közepére NB 1-be bekerülő Várpalota Bányász kézilabdázóit. Azóta eltelt több mint 30 év. Sajnos az egyesületeknek anyagi gondokkal kellett megküzdenie. Ez a sportágak jelentős visszaeséséhez vezetett. Sajnálattal kell megemlítenem, hogy a mai fiatal kisiskolások már nem mutatnak akkora aktivitást a sport iránt, mint annak idején. A mozgás iránti lelkesedés már nem a régi. Változik a világ.

7.7 Infrastruktúra fejlesztésére tervezett elképzelések

A város települési és infrastrukturális ellátottságának kiemelkedően fontos szerep volt a japán hitellel megvalósuló Várpalota és Régiója Környezetvédelmi és Rehabilitációs program kommunális és iparosító alprogramja. Ennek a programnak a tervezetét a japán hitel elbírálását követően hozták létre. Azóta már megvalósultak. Mind a két alprogram megvalósítása érdekében egy-egy közhasznú társaságot hoztak létre. Ennek a szerepe az, hogy ellátta az előkészítő feladatokat. A környezetvédelmi minisztériumnak nagy szerepe volt a kommunális alprogram irányításában. Ennek az oka, hogy a közhasznú társaság ügyvezetője a minisztériumi alkalmazott volt. Az iparosító programba bekapcsolódtak azok a gyárak, létesítmények melyeknek fontos volt, hogy a környezet védelmi programba részt vegyenek. A környezet javítása, ez nagy jelentőséggel hozzájárult egy tisztább környezet kialakításához. Ez az üzemekben növelte a munkaerő számát. Ha több munkás volt akkor csökkent a munkanélküliség. Ha csökkent a munkanélküliség, akkor az emberek életszínvonala emelkedett. Ezzel párhuzamosan, ha nő a munkások száma a gyár terjeszkedhet, és új technológiákat hozhat létre. Ez a piac bővítéséhez vezetett. Az önkormányzat számára fő feladat az infrastrukturális lemaradás csökkentése volt.

8.A környezet rehabilitációs program- a Japán hitel

Várpalota egy iparváros. A környezet károsodás az 1990-es évekre felfokozódott. Ez beavatkozás nélkül odáig vezetett volna, hogy az itt élők életfeltételei nem lettek volna biztosítva. A japán császárság ajánlotta fel a segítségét az élhetőbb város kialakítása érdekében.

Várpalotán kívül az 5 környező településre kiterjedően a Japán¹⁸ császárság jelentős pénzbeli „támogatásának” köszönhetően egy összetett környezet rehabilitációs folyamatot végeztek.

Egy kis történelem: az 1910-20-as években megindult a városban a nagyipari széntermelés. Ennek köszönhetően 1940-es évekre vegyipari termelőközpontok jöttek létre. 1929-1932 között jött létre a péti Nitrogénművek RT. A 40-es évek elején a Peremartoni Vegyipari Kombinát valamint a fűzfői Nitrokémia RT. A háborút követően megépült Inota településrészen az erőmű. Ennek jelentősége abban rejlett, hogy szintén a szénbányászatra támaszkodtak. Majd az erőműhöz épült az alumínium kohó. Ennek köszönhetően a várost, sőt a környékbeli települések lakosságát is foglalkoztatták. Volt munkájuk tehát családot is tudtak alapítani. Meg is lett az eredménye. A 70-es évek végére meg többszöröződött a város lakossága. Ebben az időben az iparosodás megindulásával a fő cél a termelésen volt, nem pedig a környezetvédelmi elemeken. Abban az időben ennek a kérdéskörnek nem nagy hangsúlyt fektettek. 1989-re nyilvánvalóvá vált, hogy a településen óriási a környezetszennyezés. Ez beavatkozás nélkül odáig vezetett volna, hogy az itt élők életfeltételei nem lettek volna biztosítottak. Erre válaszul a város lakossága, vezetői valamint az ipari létesítmények tulajdonosai. Anyagi forrásukat egyesítették, és monitoring rendszerrel feltérképezték a környéket. A talaj, élőlények, vizek és a levegőre kiterjedően vizsgáldtak. A mérések a tudományos kísérleteknek, feltételezéseknek megdöntve egy túlszárnyaló adatot hozott nyilvánosságra. Ez kijelentette, hogy a térségben a környezetkárosodás igen súlyos.

Az 1990-es években a japán császárság hallván ezekről a problémákról segítséget nyújtott. Felajánlotta a komplex környezetvédelmi problémák megoldásához jelentős anyagi támogatást tudott adni. Az anyagi támogatás kézhez vétele előtt be kellett mutatni egy olyan tervezetet mely komplexen, és egyértelműen tükrözni tudja a problémák megoldását. A megvalósítás elméleti és gyakorlati kérdéseit kidögzöztve, anyagi elemzést

¹⁸ Veszprém megye Területfejlesztési Tanácsának pályázata

készítve egy tervezetet és garantálni, azt hogy a tervezetben foglaltak eredményekén a város és környezetének a vize, növény és állatvilágában bekövetkezett szennyezések nagymértékben csökkenni fognak. A szennyező forrásokat ki kell iktatni, illetve ha lehetséges megszüntetni vagy csökkenteni a káros anyag kibocsátását.

1991-ben a Magyar Köztársaság akkori elnöke látogatást tett Tokióban. Ez volt az a nap, amikor a kész tervezetet át tudták adni a japán császárnak. Ezt egy több mint 1 éves konzultáció követte. 1993-ban a japán kormány által fizetett szakértők teljes mértékben kidolgoztak egy tanulmányt. Ez a tanulmány január és június között készült. Várpalota, Balatonalmádi, Öskü, Tés, Ősi és Berhida kiterjedésében. 1993. május 27-én került aláírásra a tanulmány melyet japán részről az OECF igazgatója írt alá.

8.1 A program előkészítése

1994 októberében diplomáciai találkozó volt. Az ezt követő hónapban megkötötték a kölcsönszerződést. Ez a szerződés az 1995 márciusában vált jogerőssé. Az említett program megvalósítása ezt követte. A magyar oldalról a Pacific Consultat International (PCI) felkérést kapott, hogy a konzultálási feladatokat ők végezzék el. 1995 augusztusára itt is sikeres szerződést írtak alá a konzultáció jegyében. Ennek a keretében először a gáz és a szennyvíz program megvalósítása indult el. A már említett önkormányzatok az 1992. év végétől megkezdték az anyagi kereteiket figyelembe véve a kiviteli tervek elkészítését.

8.2. A program pénzügyi része

A környezetvédelmi minisztérium a japán császárságnak elküldte az ún. szándéknyilatkozatot a kölcsön felvételére vonatkozóan. A Várpalota városi önkormányzat kialakított egy álláspontot miszerint a 40% kormánygaranciát nyújtanak. Emellett 5.809. millió forint a beruházást 60%-os japán hitel felhasználásával megvalósíthatónak tartották.

A kedvezményes hitel felvételi folyamatokat nézve 3.356.602.-e forintot a tőkeösszegeből képes 7 év törlesztési moratórium valamint ezt követően 2005-től 111.92 millió Ft-ot évente. A városok képviselő testülete kérte, hogy a kamatokat, kezelési költségeket valamint a többletterheket melyek az árfolyamváltozásból adódik vállalja át a kormány. A kormány kezesként jelenik meg, ugyanis ha a törlesztő részletet nem tudják fizetni és az a működési képességüket, kockáztatná, akkor megjelenik az állam, mint kezes.

A Magyar Köztársaság kormánya a 2044/1994. V. 11 számú határozatban rendelkezett. A magyar kormány és az OECF közötti kölcsönegezés aláírásával a japán császárság 4. 914. 000. 000. yen hitelt nyújtott a program megvalósításához. Ez az összeg a teljes költség 60%-ra nyújt biztosítékot. 5%-os kamat tartozik hozzá 25 év futamidővel és 7 év türelmi idővel.

A kölcsönszerződést megelőzően jött létre az ún. Projektirányító testület. E testületnek több képviselője is volt többek között a

- Környezetvédelmi Minisztérium
- Belügy Minisztérium
- Pénzügy Minisztérium
- Magyar Nemzeti Bank
- A hírközlési hatóság

A környezetvédelmi minisztériumnak itt fontos szerepe jelent meg ugyanis a fejlesztések és a működés valamint a szervezés és előkészítés jegyében létrehozott egy közhasznú társaságot. Ez a közhasznú társaság az összes érintett önkormányzat színterén megjelent. A társulás megnevezése: Várpalota és Régiója Környezetvédelmi és Rehabilitációs programiroda¹⁹ Közhasznú társasága lett. Ennek a közhasznú társaságnak a feladata a szervezés, ellenőrzés, vezetés. Ezek, mint a pénzügyi mind a szakmai elemre kiterjedtek. Emellett a program pályázatához szükséges dokumentációk előkészítése, benyújtása, felülvizsgálata és ezekről jelentés készítése. A japán császárság a szerződésben kikötötte, hogy folyamatos kapcsolatnak kell lenni velük, a kormányzattal illetve a létrehozott céltársulással.

8.3. A pénzügyi megalapozottság

- A magyar kormány illetve az önkormányzat közötti szerződés 1995-ben.
- A magyar állam és a magyar nemzeti bank között létrejött megbízási szerződés 1995
- Önkormányzatok és az OTP bank részéről létrejött szerződés.

A műszaki tartalom teljes mértékű kivitelezését, számolva az infláció –10%-os mértékével közel –5.8 milliárd forintra becsülték. Ennek tekintetében

¹⁹ 2044/ 1994 (VI.11.) Várpalota és régiója alapprogram megvalósítása a japán kölcsönrel. KTM előterjesztés a gazdasági kabinet részére.

szükségesnek tűnt, hogy az önkormányzatok kérjék az állam segítségét. E segítség nyújtása abban mutatkozott meg, hogy az árfolyam korlátokat szükséges mértékig feloldják. Ez a lépés odáig vezetett, hogy az önkormányzatokat a 3. 069 milliárd forint helyett 5. 8milliárd forint visszafizetési kötelezettség fogja terhelni

A japán yen igen erős árfolyamváltozása miatt az önkormányzatok nagy kockázatot vállaltak. Ezzel a 1993. évi májusi szerződéssel azt vállalták, hogy a műszaki tartalom megvalósítása érdekében a kölcsön igénybevételekor a napi árfolyam forintosított összegének megközelítőleg 88. 3%-nak visszafizetését kellett teljesíteni.

Az alapprogram szerves részét képezte a gázellátó rendszer fejlesztése, illetve kiépítése. A város képviselő testülete 2 kivitelező céget bízott meg. Az egyik a közeli Agárdi székhellyel rendelkező Gázszer Bt. A másik pedig a távolabbi debreceni székhellyel rendelkező Keviép Kft.

Fontos megemlíteni, hogy a szerződés aláírásakor Pétfürdő még Várpalota része volt. Emiatt szerepel a tenderben.

1996. május 12-én indult meg Pétfürdő városrészben a kivitelezés. Alig negyed év alatt a rendszer technikai kivitelezéssel egybekötött átadása meg is valósult. Bányakapitányság működése lévén e szervezet kiadta a városrész gáz alá helyezésének az engedélyt.

Ezen alapprogram második etapjába tartozott Inota, Ady Lakótelep, Loncsos, Kismező, Kálvária valamint a város kettészelő 8-as főút alsó szakaszán lévő Rákóczi telep vezetéckiépítése is. Inota és Várpalota között egy nagynyomású gázvezeték épült.

Elkezdődött a várpalotai lakásokat illetve intézményeket kiszolgáló távfűtő²⁰ rendszer kiépítése is. Ez a program egy önálló gáz fűtőmű létrehozását eredményezte.

A képviselő testület egyhangúan megszavazta azt, hogy a távfűtésű lakásokhoz nem vezetik ki a gáz rendszert. Ez a városban hatalmas felfordulást eredményezett volna és annál nagyobb kiadásokat is. Már-már a kivitelezhetetlenséget és a gazdaságtalanságot súrolta. A gáz fűtőművet 1997 tavaszára el is készítették. A gázhálózatos kiépítés ekkorra 98%-os lett.

²⁰ 1996/103 (IV. 25) Képviselőtestületi határozat a város távhő ellátásáról

Felmerülhet a kérdés, hogy mi is volt ennek a beruházásnak a célja?

Főként a por, korom valamint a széndioxid tartalom csökkentése a levegőben. Nagy szerepet játszott ebben a széntüzelés helyett áttérni az új korszerűbb és tisztább rendszerre.

A beruházás eredményeként felmutatható

- 6600 folyóméternyi nagy középnyomású vezeték kiépítése
- 70. 450 folyóméternyi középnyomású vezeték kiépítése
- 4 gáznyomás szabályzó rendszer kiépítése
- Fűtőmű megépítése

A környezetvédelmi és rehabilitációs program legjelentősebb részét a szennyvíztisztítás és a csatornahálózat kérdése jelentette.

A tevékenységekhez is beruházókat kerestek. A képviselőtestület a pályázók közül a legmegfelelőbbnek a Swietelsky és társa Építőipari Kft.-t találta. 1997. Szeptember 21.-én megkezdődött a szennyvíztisztító rendszer építésének munkálatai.

A teljes körű átadásnak 1998 nyarát jelölték ki. Az átadást követően Várpalota és a kistérségei számára megoldott lett a szennyvízhálózat kiépítése.

Ennek a célja az volt, hogy a lakosság számára biztosítsák az alapfeladatként megjelenő csatornaellátottságot. Fontos cél volt, hogy újabb 53 km-nyi vezetékkel megnöveljék rendszert. Ez azt jelentette, hogy napi 8800m^3 -re növeljék a szennyvíz kezelő kapacitását. A szennyvízkezelő üzem végzi a szennyvíziszap tisztítását. A fejlesztés további célja a vízkapacitás növelése volt. Ha bekövetkezne egy áramszünet vagy valami féle probléma, akkor a városnak legyen víztartaléka.

Összesítve a forrásból a városnak a víztermelő kapacitása megnőtt. Ezt 2 új kút eredményezi. A tárolókapacitás is közel 6000m^3 -re emelkedett. 2200m^3 -ról 7700m^3 -re. Emellett egy új és biztonságos hálózatot hoztak létre. Ez egy kiemelkedően magas minőségi normának felelt meg.

A szennyvízhálózat fejlesztése megközelítőleg 50 km-nyi gravitációs csatorna 2.8 km-nyi nyomócső megépítése és 4 darab átemelőt jelentett. Ennek eredménye csökkentette a felszín alatti vízbázis szennyezettségét.

8.4 A rehabilitációs program ipari alapprogramja

A program megvalósítását a japán Jexim-bank szakértői elemezték.

A projekt megvalósítása érdekében 1993. szeptember 15-én bejelentették, hogy készek hitel nyújtására.

A Magyar Nemzeti Bank elnöke a Jexim bankkal 1994 nyarán aláírta a megállapodást, azaz a kölcsönszerződést. Ennek eredménye már a dolgozatomba megemlített 10 milliárd japán yen volt, amit a japán császárság nyújtott.

1995-ben létrehoztak egy közhasznú társaságot annak értelmében, hogy a kormányzati döntések elősegítését saját eszközökkel tudja segíteni. Ezeken túlmenően pedig ellátta azt a feladatot, amiben a szerződésben megállapodtak. Tehát a yen megfelelő céljáról való biztosítottság. Ez a Várpalotai Régió és Közhasznú Társulás névre hallgatott.

A projektben problémák merültek fel. Ez a probléma az idő névre hallgatott. A különféle ügykezeléseknek köszönhetően nagyon sokat csúsztak és a határidő igen csak közelgett. Mivel a projektet 1996-ban be kellett volna jelenteni és az 1 éves türelmi idő is közelgett a Magyar Nemzeti Bank kérte a segítséget a japán császárságtól. A kérdésben az szerepelt, hogy a határidőket hosszabbítsák meg 4-4 évvel. A beruházási projektek néhány helyen túllépték a rendelkezésre álló hitelkeretet. Bár fontos megemlíteni, hogy a közel 30 projekt némelyike aktualitását veszítette. Ennek eredményeként lehetőség volt új projektek bekapcsolására.

A projektet műszaki előkészítése jelentett. Ezek a környezetvédelmi problémák megoldását jelentették és korszerűbb technológiák bevezetését is.

Az alapprogram keretében megvalósításra vár:

- Alumínium Kft –Alumínium kohó Inota: szerkezet javítás
 - Fűzfői papír Rt: újrahasznosítás
 - Nitrogénművek-Pét: környezetszennyezés csökkentése, a problémák megoldása.
 - Nitrokémia Ipartelepei: a környezetszennyezésben kritikus problémák eltörlése.
- Új technológiai fejlesztések.

Az alapprogram számokban²¹

Projekt	Kivitelezői számlák összesítve	68%-os finanszírozás	Kezelési költség	Összesítve (HUF)
Gáz	442.274.623	300.746.743	304.7482	301.051.525
Csatorna	2.074.011.793	1.410.328.021	1.415 416	1.411.743.437.
Fűtőmű	1.173.826.000	798.201.689.	802.850	799.004.530
Víz	533.733.189.	362.938.568.	364.528	363.303.096
Összesítve	4.223.845.605	2.872.215.012	2.887.576	2.875.102.588
Konzultációs díj	-	499.958.926	-	499.958.926
Végösszeg összesítés +konzultációs díj	4.223.845.605	3.372.173.938	2.887.576	3.375.061.514

Az alapprogram jelentősége:

A szennyezett Várpalota és térségeinek környezetvédelmi rehabilitációja. A vállalatok számára előírt környezetvédelmi szabályok betartatása és érvényesítése.

A technológiai fejlesztések a piaci bővülést eredményezte. Ezzel párhuzamosan a foglalkozási gondok is megoldásukat látták.

8.5Az alapprogramot követő települési környezet állapota

A környezeti állapot javítása céljából volt jelentős a japán yen felvétele.

Elsődlegesen a levegő minőségét vizsgálva megállapítható, hogy jelentős változás ment végbe. Várpalotán már az 1990-es évek eleje óta van szmog mérő állomás. Itt 1994-óta rendszeres vizsgálatokat végeznek a mai napig. Ez az állomás a levegő kén-dioxid, fluorid valamint az ammónia és por tartalmat méri és a számítógépesített rendszer le is rögzíti. Ennek az állomásnak a fenntartása nemcsak az önkormányzat költségvetéséből elkülönített összegből történik, hanem Európai UNIÓS támogatásokkal is.

²¹ A környezet rehabilitációs program KTM melléklete

A környezet rehabilitáció előtti és utáni állapot:²²

Szennyező anyagok	1996	2010
Fluorid Inota településen:	Közepes	Kiváló
Máshol:	Közepes	Kiváló
Üledő fluorid Inotán:	Szennyezett	Tiszta
Máshol:	Megfelelő	Tiszta
Nitrogén-dioxid légszennyező hatása	Megfelelő Tiszta	Tiszta Tiszta
Talaj közeli ózon	Tiszta	Tiszta
Kén-dioxid koncentráció	Szennyezett	Megfelelő
Várpalotán:	Közepes	Tiszta
Ipari létesítményeknél:		

Ebből a táblázatból is kitűnik, hogy a szennyezettség csökkent. Ez elsősorban annak köszönhető, hogy a szén illetve egyedi tüzelési mód helyett áttértek a gázfűtésre. A levegő szennyezettségét befolyásolja a fejlődő világunk. Tehát az autók felszaporodott száma. A szennyezettségben befolyásoló tényező a várost kettészelő 8-as főút.

A levegő tisztaságához átvitt értelemben van köze a pollen tartalomnak. Mégis ebben a kategóriában úgy érzem kötelességem megjeleníteni. Sajnos egyre több emberfőként gyermekek lesznek pollen allergiások. Főként a parlagfű nagy mennyiségű megjelenése veszélyes. Az önkormányzat képviselő testülete rendeletbe, tiltást hozott létre. Kötelesek a portán található parlagfűvet kiírtan. Ha ennek nem tesznek eleget, akkor hatósági eljárás indul, és jelentős pénzbírsággal sújtják az elkövetőt.

A vizek minősége: A program fontos részét érintette a vízbázis védelme és szennyezettségtől való megóvása. A település és az azt körülölelő települések kiemelkedően jó vízbázissal rendelkeznek.

Talaj minősége: Ahogy már a dolgozatomban elején megemlítettem a dombok látképe igen kopáros. Ez a kopárság olykor-olykor a katonai gyakorlatok alkalmával felerősödik. Az

²² 1997.évi LXXVIII törvény az épített és a természetes környezet alakításáról és védelméről

erősen tőzeges talaj helyenként nagy kiterjedésű süllyedést mutat. Ennek okai is a bányászatra vezethető vissza, mégpedig a víz nagy mennyiségű kitermelésének. Ezek a süllyedési jelenségek a mai napokban is megfigyelhetők. Jogos a kérdés, hogy miért? A bányászat már igen régen leállt, de a talaj ez idő alatt sem tudott megfelelő képen regenerálódni. Várpalota és kistérségei területen megfigyelhető a tőzeg típus jelenléte. Ez sajnos sokszor vezet tűzhez és további veszélyforrásokat is nyújt.

Zajszennyezés: Az ipari jelenlét felveti a kérdést. Mekkora a zajterhelés?

A környezettanulmány és a szakemberek vizsgálatai alapján elmondható hogy nem lépi át a megengedett határt. A gondot nem a gyárak jelentik, hanem a közel fekvő 8-as főút. Itt nemcsak zajszennyezés van, hanem rongáló tevékenység is. A főúthoz közel fekvő házak a nagy zaj és a teher hatására erősen megrongálódtak. A lakók már felsőbb segítséget kértek. Nem önkormányzati szinten. Emiatt perek sokasága zajlik és zajlott.

A megoldást a zajvédő fal jelentené, de esztétikai szempontból ezt nem lehet megvalósítani.

Betegségek: A hosszú évek-évtizedekig fennálló lég illetve környezetszennyezés a társadalmi életben is megmutatkozik. A szív és érrendszeri megbetegedéseket sajnos a daganatos megbetegedések nagymértékben megelőzik.

Lakossági szemét: A mai napig jelentős az illegális hulladék elhelyezése. Igen nagy felháborodást okoz ez, de valljuk be hogy a város belterületei és külterületein nemcsak úgy terem a szemét. Azt nem a környező településekről hozzák ide. Jelentős még a „fejtett kábelek „elhelyezése is. Ez ügyben folyamatos a rendőrségi jelenlét.

Igen fontosnak tartom az iskolákban történő felvilágosítást. Azt hogy a gyerekeket már környezetvédő szemlélettel neveljük. Ha ebben nőnek fel akkor számukra ez válik természetessé.

8.6.Vállalkozások fejlesztése

Az önkormányzatok és a vállalkozások összefüggései igen sarkalatos pont. Ennek az elhatárolásában az Ötv nem ad iránymutatást. Ennek a megoldását az önkormányzatokra bízta. A közigazgatás feladatai között van, az hogy meg kell teremteni a működéshez

szükséges feltételeket. Mérlegelni kell, hogy helyileg mi az ami a leginkább kell és hasznosítható. Ezáltal biztosítani kell a helyi a pénzügyi és a személyi feltételeket.

Az önkormányzat a vállalkozások fejlesztése érdekében a hazai és a külföldi beruházókat különféle ösztönzéssel támogatja. A helyi iparüzési adóval kapcsolatban kettő év adómentességet ad az új kezdő vállalkozások számára. Ez elég nagy ösztönző erővel hatott a város vállalkozói számára. Ezt jutalmazva a város több éves hosszabbítási lehetőséggel jutalmazta.

A vállalkozók számára azonban kirótt 200Ft /m² /év építményadót. Azonban ezt az önkormányzat képviselő testülete szintén eltörölhette több évre. Ebben az játszott nagy szerepet hogy az új vállalkozások munkaerőt alkalmaztak. Ezek a munkaerők a város munkanélküliségét csökkentették. Számos ipari létesítmények tűntek el a süllyesztőben. Ezeknek az épületeknek a kihasználását tette lehetővé az önkormányzat. Több irodaépület, telephely illetve raktár kihasználási lehetősége adott vállalkozási kedvre hajlamot.

9.A THURY VÁR

A Thury vár fejlesztésével azért foglalkozom, mert nagy lehetőséget látok benne. Kiaknázatlan alternatívákat rejt magában melynek feltárásával a várost idegenforgalmi központtá lehetne tenni.

Egy kis történelmi visszatekintés

„A Székesfehérvártól Veszprémbe vezető fontos útvonaltól nem messze, a Bakonyerdejében egy csúcson a 13. században kis vár épült, melyet a rákövetkező században kelt oklevelek Bátorkő néven említenek. A váracska a terepadottságok miatt nem volt bővíthető, így a környék birtokosai, az Újlaki család a 14. század második felében Bátorkőnél tágasabb, kényelmesebb lakóépületet emeltek maguknak. Az U alakú tömböt az északkeleti sarkán első formájában egy torony is erősítette, és az udvart fal zárta le. 1397-ben találkozunk először a nevével oklevélben, ahol "Palota"-ként említik. Az elnevezés pontosan fedte a valóságot, hiszen kúriánál nagyobb, várkastélynál, várnál kisebb, illetőleg kevésbé erősített építmény volt. Újlaki Miklós 1445 előtt egy toronnyal erősítette, sőt külön kapuvédmű és az északnyugati sarkon egy különálló kerek torony is épült.

Az 1445. évi országgyűlés törvényt hozott arról, hogy az Albert király uralkodása óta eltelt zavaros időkben királyi engedély nélkül épült várakat tulajdonosaiknak le kell rombolniuk, különben hűtlenség vádjába esnek, amely a kor legsúlyosabb bűne volt, és halálbüntetésjárt érte. Kivételt tettek azonban a szlavóniai várakkal, a török elleni védelem szempontja miatt, illetőleg öt másik várral köztük volt Palota is.

A szabályos alaprajzú, négy saroktornyos várkastélyt 1524-ig – kihalásáig – uralták az Újlakiak, akik a kor egyik legjelentősebb nagybirtokos famíliája voltak. Újlaki Lőrinc özvegye a pécsi püspök testvéréhez, az Egri csillagokból is ismert Móré Lászlóhoz ment feleségül. Móré részt vett a mohácsi csatában is, és épségben hazakerült. A kétes politikai helyzetet kihasználva – az országnak két királya is volt, miközben a legerősebb potenciális ellenség is hazánk területén masírozott – valódi rablólovag módjára élt, a környéken rabolt, gyilkolt, fosztogatott. Szapolyai János király 1533-ban sereget küldött ellene, melyet szövetséges török csapatok, meg mecenzéfi (aknakészítésben járatos) bányászok is erősítettek. Móré bevárta a támadókat, és keményen ellenállt, bízott Palota falainak erősségében. Az ostrom során azonban várnagya ágyúgolyótól elesett, a védők

kitartása megrendült, ő pedig gyerekeit hátrahagyva, pénze egy részét osztogatva további kitartásra buzdította katonáit, míg ő egy kötéllel leereszkedve a falról, a várig nyúló Bakonyerdőbe menekült. Közben a bányászok aknát fúrtak a fal alá, amely a robbanástól részben ledőlt, ezzel a vár sorsa megpecsételődött. Móré sem élt sokáig szabadon, gyermekeivel együtt török fogságba került, majd az isztambuli Héttoronyban (Jedikula) halt meg Török Bálinttal és Maylád Istvánnal együtt.

Palota a Podmaczkyak birtoka lett, akik sűrűn váltogatták pártállásukat I. Ferdinánd és János király között. A törökök először 1543-ban – Székesfehérvár bevétele után – próbálkoztak a vár bevételeivel, de kudarcot vallottak. 1549-ben Velicsán fehérvári bég kísérletezett – ismét sikertelenül. Az 1552-es török hadjárat során (ekkor volt az egri vár híres, sikertelen ostroma, mikor a védőket Dobó István vezette erről bővebben az Egri csillagokban) török kézre került Veszprém is, ezzel Palota az Észak-Dunántúl egyik legfontosabb végvárává lépett elő. A törökök 1554-ben meglepetésszerű támadással próbálkoztak, ami részben sikerült is: benyomultak a huszárvárba, és száz lovat illetve sok szerszámot zsákmányoltak. A következő évben, 1555-ben megismételt támadást az éber palotaiak visszaverték.

1558-ban került a király kezébe a kulcsfontosságú erősség, első királyi kapitánya Thury György lett, akiről Alostáli Márton a következőket írta: „vitéz és magyar módra termett vala”. A törökök 1566-os hadjárata (ennek keretében került sor Szigetvár híres ostromára is, amelyről a Szigeti veszedelemben olvashatunk), vagyis a szultáni sereg magyar földre érkezése előtt Arszlán budai pasa önálló hadi vállalkozásba kezdett: a Fehérvár és Veszprém közötti összeköttetést erősen akadályozó Palota már régóta szálka volt a törökök szemében, így ennek ostromával próbálkozott.

Palota négy saroktoronyos várát ekkor már külső falöv védte, sarkain kis bástyákkal, keleti és déli irányban a védelmet egy félkörös, illetve kör alakú nagy bástya is erősítette. A várát ennek tetejében sánc övezte. Fekvése azonban nem volt szerencsés, mert északról és keletről fölé magasodó dombokról jól belőhető volt. Thury az ostrom idején már országszerte ismert híres vitéz és félelmetes bajvívó volt, aki nemcsak valamennyi török ellenfelét, hanem a Miksa király koronázása (1564) idején megjelent nyugati lovagokat is legyőzte. A király arany sarkantyús vitézzé avatta.

A palotaiak félelmetes hírt szereztek maguknak a környező török végházak előtt, a Thury vezette sikeres portyáikkal, amikre azért is rá voltak kényszerülve, mert a zsold kevés volt, azt is késve vagy sehogyan sem kapták meg. Hiába írt leveleket Thury, hiába

fenyegetőzött lemondással – az üres kincstárból nem volt mit kiutalni, hiába volt rá megismételt királyi parancs is.

Thury tervbe vette Fehérvár visszafoglalását is. 1565-ben sikerült megnyernie ötletéhez Salm győri főkapitányt is. Az alkalom kedvezőnek látszott, mert a várost alig néhány száz török védte, és ezernyi magyar lakos pedig felajánlotta, hogy segít az őrség leverésében; Bécsben azonban teljesíthetetlen feltételekhez kötötték a tervet. A következő esztendőben azonban Thury maga is védelembe szorult, mert az ostromsereg megérkezett a vár alá.

1566. június 5-én megdördültek Arszlán pasa ágyúi, majd megkezdtek a várárok betöltését is, hogy a réseket meg lehessen rohamozni. A kápolna oldalán a keleti fal nagydarabon le is dőlt, a dombon sikeresen működő török tüzérség jóvoltából. A pasa szerencsére nem rendelt el rohamot, mert Thury két fogságba esett katonájától a falon belüli erődítésekről megtévesztő információkat kapott. Már tíz napja folyt az ostrom, mikor Thury - végveszélybe jutva - Bécsbe küldte felmentő seregért két emberét. A királyi udvarban kivételes gyorsasággal intézkedtek, de még ez sem lett volna elég, ha a Győr megerősítéséhez szükséges faanyagot szállító parasztszekerek felverte port, meg a jelzőtüzeket a törökök nem a felmentő hadaknak tulajdonítják. Már minden elő volt készítve a döntő rohamra, amikor katonái lázadása miatt Arszlán kénytelen volt elvonulni a vár alól. A felmentő sereg a törökök távozása után három nappal érkezett, és minden bizonnyal elkéstek volna, ha a szerencse nem segíti ezúttal is Thuryt. Arszlán pasát viszont kudarcáért a szultán kivégeztette.

Thury György az ostrom után felmentést kért és kapott a kapitányi tisztség alól, helyét a vár élén öccse, Benedek foglalta el. A törökök még 1567-ben is megkísérelték a vár ostromát, ám ekkor sem értek el sikert.

1573-ban Pálffy Tamás lett Palota kapitánya, és megindult a vár újjáépítése, miközben győzelmes portyák egész sorát vezették a törökök ellen. A törökök is folyton Palota körül ólálkodtak, azt lesve, mikor csaphatnak le. Volt, hogy mindössze harminc ember védte a várat, mégis sikerült megtartani.

A tizenöt éves háború kezdetén, 1593-ban került török kézre Palota. Ormándy Péter kapitánysága alatt vitézei hősiezen ellenálltak, majd a rommá lőtt falak között, reménytelen helyzetben a tárgyalás útján való megadást választották. A kivonulók többségét azonban a törökök -ígéretük ellenére- lemészárolták. Huszár Péter pápai kapitány ugyan a Palotára vonuló török helyőrséget megrohanta és nagy zsákmányt szerzett, de ez a tényen már mit sem változtatott.

A vár török ostromainak mérlegét tekintve több, kiváló teljesítményt nyújtott. A rendelkezésre álló korlátozott mennyiségű hadfelszerelés, élőerő és anyagi javak, illetve a kedvezőtlen fekvése ellenére – legkevesebb hat támadást állt ki, köztük a budai pasa ostromát is. 50 éven át biztosan magyar kézen volt, és a portyáikkal helyi jelentőségű támadásokra is képesek voltak, noha Fehérvár visszavétele a bécsi udvar miatt meghiúsult.

Innentől kezdve a török hódítás maradék nagyjából száz évében sűrűn cserélt gazdát a vár. 1598-ban foglalta vissza egyesült erővel Pálffy Miklós és Adolf von Schwarzenberg, 1608-ban újra török kézen találjuk, és csak 1614-ben sikerül az ismételt visszafoglalás. 1628-1660, majd 1669-1687 között is török zászlók lengtek Palota ormain. 1687 novemberében szabadult fel véglegesen.

1702-ben a szükségtelenné vált erősség lerombolását elrendelte I. Lipót császár, de a Rákóczi-szabadságharc ebben megakadályozta. A kuruc kézre került Palotát 1704-ben sikertelenül ostromolta Heister generális; az 1707. évi ostrom során még a nők is harcoltak.

A Zichy család – 1650-től Palota földesura – barokk kastéllyá alakíttatta át a 18. században. A négy saroktoronyból csak a két déli maradt meg a tetősík fölé emelkedve, mert a másik kettőt a Rákóczi-szabadságharc bukása után Rabutin generális visszabontatta a palota tetőszintjéig.

A 20. század közepére a vár romossá vált. Évtizedeken át tartó helyreállítási munkálatok következtek, melyekhez megelőző régészeti feltárás is járult. A várpalotai vár ma a város legnagyobb kulturális intézményének, a Szinbád Kht.-nak a székhelyeként funkcionál, továbbá helyet ad a Magyar Vegyészeti Múzeumnak és a 2007-ben Gróf Sztáray Antal Bányászati Múzeum nevet felvett Bányászattörténeti Gyűjteménynek, valamint 1998-tól a várudvar megnyitásával nyári színházi és kulturális rendezvényeknek is otthona lett. „

[forrásul szolgáltak: magyar vegyészeti közlöny, Veszprém megyei várak múzeumok és közlemény 6. valamint a Szinbád Kht. adatai]

A várpalotai Thury vár ²³felújításával kapcsolatban a város pályázatot nyújtott be. Ennek a pályázatnak az eredményeként idén májusig teljes körű belső felújítási munkákat végeztek valamint a háború idején lerombolt 2 déli tornyot is fel tudták emelni.

734.350.000 Ft a teljes renováció összesített költsége. Ebből a támogatással nyert pénzösszeg: 624.197.500 Ft. Az önrész 110.152.500 Ft.

A renovációs folyamatok első lépéseiben a háború ideje alatt lerombolt kettő déli tornyot építették újra. Ezeknek a tornyoknak a jelentősége nemcsak abban rejlik, hogy majd 100év elteltével újjáépültek, hanem abban is, hogy gépészeti funkcióval építették ki. A bal oldali toronyba vezették be a fűtést a jobb oldaliba, pedig a szellőztetést. A fűtő és szellőztető rendszer a tornyok segítségével valósul meg. Ennek a technikának az ötletét a parlamenti hűtő-fűtő rendszer ihlette. Az is hasonló elvek alapján működik. A támogatásból származó összeget jelentős részében az első szintre költötték. Ott láthatók a legjelentősebb változtatások. Kialakításra került egy 80 főt befogadó rendezvényterem valamint 400 fős befogadóképességű konferencia terem.

A konferencia teremben beépített hangosítás van, indukciós hurok, projektorok, kiépített Internet hálózat valamint érintőképernyő eszközök. A várban tour guide segíti a külföldről érkező turistákat. Három nyelvi választás van: angol, német olasz. Ennek a nyitó oldala a vár honlapja. Mindent, amit a várról és annak történelméről tudni kell meg található rajta. Ezen kívül a kistérségek nevezetességeit is tartalmazza.

Kiépítésre került egy szerviz lépcsőház is. A vár teljes mértékben akadálymentesítve lett. Liftet is kiépítettek, azért hogy a mozgássérültek illetve az idős emberek is könnyen meg tudják csodálni az idén 600 esztendőes reneszánsz várat. A családosoknak és a kis gyermekkel érkezőknek is kedvez a felújítás, ugyanis mosdókat és pelenkázó sarkot különítettek el.

A megújulás jegyében teljesen új arculatot is terveztek. Rendszeres színdarabnak ad otthont majd a vár ugyanis hangosítással kiépített szabadtéri színpadot alakítottak ki.

A vár oldalán számos vak-ablak volt, amit megnyitottak. Ezek valós tényleges elemként jelennek meg. A májusi átadáskor még nem található meg de a tervek között szerepel a már meglévő házasságkötő terem mellé egy felszentelt kápolna kiépítése. Tagjai lettünk a várak szövetségének mely: Sümeg, Csesznek,²⁴ Szigliget, Csobánc, és most már

²³ A pályázatot részletesen az 1. számú melléklet tartalmazza.

²⁴ Veszprém megyei várak és múzeumok közlönye. 6.szám

Várpalota váraiból áll. A várak szövetségeként közösen benyújtottak egy pályázatot. A pályázat neve Éden. Ez a marketing célú fejlesztésekre irányul. Ennek elbírálása még folyamatban van.

A vár elősegíti a turisztikai fejlődést. Számos elképzelésem lenne a vonzerő növelésével kapcsolatban. Első sorban táblákat helyeznék ki a főutakra, ami mutatná a várat és azt, hogy merre kell haladni. Mint említettem a várban foglal helyet a vegyészeti múzeum is.

Véleményem szerint nem egy reneszánsz kori 600 éves várban lenne a helye egy Vegyészeti Múzeumnak.²⁵ Inkább a szomszédos Pétfürdőn vagy a város bármely más részén. A várnak majdnem az $\frac{1}{4}$ részét elfoglalja. Számos más odaillő időszakos és állandó kiállításnak is helyt adhatna a vár, ha a vegyészeti múzeum máshol lenne.

Éjszakai sétákkal, fáklyás vármennettel színesíteném főként a nyári estéket. Ez a program nemcsak a turistáknak, de véleményem szerint a helybelieknek is remek kikapcsolódást és hatalmas élményt jelentene. Kísérőként reneszánsz ruhába öltözött fiatalok szórakoztatnák a jelenlévőket.

²⁵ Magyar vegyészet közlöny

10.Összegzés

A város működésének alapját a bányá határozta meg. Amikor végleg bezárt a bányá a városra nagy gond szakadt. A város képviselő testülete próbálta megoldani ezt a nehéz helyzetet

A város képviselő testülete a megoldás kulcsaként a japán császársággal kötött kölcsönszerződést látta. Ez volt a japán hitel. A japán hitel az infrastrukturális fejlődést biztosította. Ez a fejlődés 1998-as évre teljes mértékben befejeződött. Ez lehetőséget teremtett ahhoz, hogy a város vállalkozókat és befektetőket fogadjon be.

Az 1980-as évek elején a városom az ország nehézipari központjai között szerepelt. Az iparágak továbbfejlesztése gazdasági jelentőséggel bírt. Ekkor a várpalotai jövőkép igen csillogó volt. Egy stabil háttér mutatkozott meg. Erős gazdasággal és egyre jobban emelkedő életszínvonallal együtt. A környezetre a meglévő dübörgő gyárak igen káros elemként jelentek meg.

A bányászat jelentős befolyással volt a városra. Munkahelyek létesültek ezzel párhuzamosan pedig a munkások számára lakások létesültek. Ez a korszak egy felvirágzás volt Várpalota életében. Ez a felvirágzás, mint a mesékben. Könnyen jött, könnyen ment. A virágzásnak táptalajt nyújtó bányá, amikor megszűnt a virág pillanatok alatt elpusztult. Ekkor jöttek elő a problémák. Megszűnt a munkahely, elfogyott a tőke is. A tőke hiányában a város fenntarthatósága veszélybe került. Ennek a roppant kínos helyzetnek a megoldását találta meg a képviselő testület akkor, amikor a japán császársággal felvette a kapcsolatot. Ekkor a japán hitel felvételével megpróbált az élethelyzetet javítani.

Az 1998-as évek közepe-vége felé befejeződtek a kommunális munkák. Ennek szerepe az infrastrukturális fejlődésben volt jelentős. Mind a lakásokra mind pedig a közúthálózatra kiterjedően.

Az infrastrukturális fejlesztés elengedhetetlen volt a város fejlődése érdekében. A már meglévő hiányosságok kiküszöbölése érdekében. Azonban akadályozó tényezőként jelent meg az hogy a két dinamikusan fejlődő megyeszékhely között fekszik a település. Székesfehérvár és Veszprém intenzíven iparosodó térségénél valami jóval kedvezőbb lehetőséggel kellett szolgálni, hogy a beruházók a várost is észrevegyék és itt is tőkésítést tudjanak véghezvinni.

A kommunális alapprogram megvalósulásával a településen hatalmas változás figyelhető meg. A japán hitelnek köszönhetően az egész területet lefedte egy infrastrukturális fejlődés.

A városlakók ámultak és bámultak, hogy a város milyen szintű fejlődésen megy keresztül. Mivel a fejlesztések kezdetén én még igen apró voltam csak az elmesélésekből tudom. Legjelentősebb változás a telefonhálózat kiépítése volt. A városlakók talán ezt említették legjelentősebb változásnak. A hírközlés fejlesztése lehetőséget nyújtott az otthon hálózat kiépítésére. Ezt a bejelentést követően 30 napon belül megvalósították. „Minden lehetőséget meg kívántak teremteni, ahhoz hogy ismét a virágzó korszakát élje a város”, mondták.

Fontosnak tartom, hogy a fejlesztéseket a városban tovább gyarapítsák. Természetesen a rehabilitációs program keretei között. Egy élhető környezetet alakítsanak ki. Minden szennyezéstől mentesen. Ennek érdekében fontos a térségek közötti kapcsolat. Ez azonban a napjainkra sajnálatosan nagymértékben megromlott. Pétfürdő mára már külön település egységként működik. Inota pedig most jelentette be szándékát, hogy külön településként kíván működni Várpalotától. Ez véleményem szerint egy felesleges kérdéskör, mert Várpalota nélkül önállóan életképtelen lenne Inota.

Irodalomjegyzék

Dr. Laczkó László: Települési infrastruktúra, Akadémia kiadó 1991 Budapest

Dr. Fogarasi József: Önkormányzati kézikönyv Unió kiadó 1995

Kusztosné Nyitrai Edit szerkesztésében: Helyi önkormányzatok és pénzügyei Consulting kiadó 1998

Dr. Szíj Rezső: Várpalota, Gondolat kiadó 1960

Várpalota helytörténeti kiadvány 1976, 1986

Várpalota város távfűtési hálózatának fejlesztése, korszerűsítése. Tanulmány. EGI Nova KFT 1995

Várpalota város önkormányzatának 2009 és 2011.évre tervezett gazdasági programja

Dr. Szigeti Ernő: Terület- és településfejlesztési ismeretek, Bp. 2006., Magyar Közigazgatási Intézet

www.varpalota.hu

Dr. Papp Iván önkormányzati igazgatás előadás órai jegyzete

Törvények, rendeletek és határozatok

1949.évi XX. Törvény

1997. évi XV. törvény a Helyi Önkormányzatok Európai Chartájáról szóló egyezmény

1949. évi XX. törvény, a Magyar Köztársaság Alkotmánya, IX. fejezet

1990.évi LXV a helyi önkormányzatokról szóló törvény

1992.évi XXII törvény

1994.évi LXIV törvény

1995.évi XX Törvény a környezet védelmének általános szabályairól

1996.évi XXI törvény a területrendezésről és területfejlesztésről

1997.évi LXXVIII Az épített és természetes környezet alakításáról és védelméről

1997.évi CXXXV. törvény

1996/103 (IV.25) képviselő testületi határozat a város távhőellátásáról

2044/ 1994 (VI.11) Várpalota és régiója környezetvédelmi és alapprogram megvalósítása a japán kölcsönrel

2/2010 A várpalota városgazdálkodási vállalat városi közüzemi vállalként működtetéséről és az önkormányzati vagyontárgyak hasznosításáról

2010/22 a képviselő testület állandó bizottságairól és az önkormányzó testületekről

1995. December Tájékoztató Várpalota város környezeti állapotáról a japán hitel után.

2009-2010 az épített és a természetes környezet állapota Várpalotán

Az önkormányzat valamint a polgármesteri hivatal feladatainak áttekintése 2009-2010

Várpalota és régiója Környezetvédelmi és Rehabilitációs Program Kommunális
Alapprogram összefoglaló jelentése

Mellékletek

- 1.számú melléklet: Előterjesztés és Beszámoló „A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése”
- 2.számú melléklet : Várpalota vízellátásáról
- 3.számú melléklet Thury vár fejlesztése képekben

E L Ő T E R J E S Z T É S
Várpalota Város Önkormányzati Képviselő-testületének
2010. szeptember 09-i ülésére

Tárgy: A SZINDBÁD Kft beszámolója „A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése” pályázati projekt megvalósításáról

Előterjesztő: Németh Árpád polgármester

Előkészítő: dr. Szabó Pál Csaba ügyvezető igazgató

Tisztelt Képviselő-testület!

A Képviselő-testület 215/2010. (VI.24.) határozatával a 80/2010. (III.25.) képviselő-testületi határozat végrehajtásáról szóló jelentést nem fogadta el, egyben felkérte a SZINDBÁD Kft Ügyvezető Igazgatóját, hogy „A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése” projekt állásáról a 2010. szeptember havi ülésen részletesen tájékoztassa a Képviselő-testületet.

A sürgősséggel történő előterjesztés indoka, hogy a SZINDBÁD Kft ügyvezető igazgatója 2010. szeptember 02-án juttatta el hozzám a csatolt beszámolót. A beszámoló mellékletét képező dokumentumok az Önkormányzati Szervezési Irodán megtekinthetők.

Kérem a T. Képviselő-testületet, hogy az előterjesztést és a határozati javaslatot tárgyalja meg és hozza meg döntését.

V á r p a l o t a , 2010. szeptember 02.

Németh Árpád
polgármester

1 Várpalota Város Önkormányzati

1.1.1.1.1 Képviselő-testülete

8100 Várpalota, Gárdonyi G. u. 39.

1.1.1.1.2 Tel.: (88) 592 –660 Fax: (88) 592-676

e-mail: varpalota@varpalota.hu

Várpalota Város Önkormányzati Képviselő-testülete 2010. szeptember 09-i ülésén a következő határozatot hozta:

.../2010. (IX.09.) képviselő-testületi
h a t á r o z a t :

Várpalota Város Önkormányzati Képviselő-testülete a SZINDBÁD Kft beszámolóját „A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése” KDOP-2.1.1/B-2f-2009-005 pályázati projekt megvalósításáról a 2009. október 16. – 2010. augusztus 31. időszakra vonatkozóan
e l f o g a d j a .

Határidő: a határozat megküldésére: azonnal

Felelős: Németh Árpád polgármester

Végrehajtásban közreműködik: Bérczes Beáta jogi előadó

V á r p a l o t a , 2010. szeptember 09.

Németh Árpád

Máténé dr. Ignác Anita

polgármester

jegyző

Beszámoló

„A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése”

KDOP-2.1.1/B-2f-2009-0005
pályázati projekt megvalósításáról

2009.október 16 – 2010. augusztus 31.

Pályázó:

Szindbád Kulturális és Szolgáltató Kiemelten Közhasznú Nonprofit
Kft.

Tartalom

A projekttel kapcsolatos alapadatok.....	3
A beszámolási időszakban lezajlott tevékenységek és eredményeik.....	5
Közbeszerzési eljárás lebonyolítása építésre	5
Közbeszerzési értékhatárt el nem érő tevékenységek – vállalkozók kiválasztása	5
Kiviteli tervezés	5
Közbeszerzési eljárás lebonyolítása disszeminációs és turisztikai marketing szolg.-ra	5
Építés – bontási munkálatok	6
Disszeminációs és marketing kommunikációs tevékenységek	6
Projekt és pénzügyi menedzsment	7
Összefoglaló tábla	7
GANTT diagram	9
Mellékletek	
Támogatási szerződés	
Közbeszerzési dokumentációk	
A projekt- és pénzügyi menedzsment tanácsadó beszámoló	
Aktualizált pénzügyi rend	
Projekt menedzsment prezentációk	
Fotóanyag	
Disszeminációs anyagok	
Első Projekt Előrehaladási Jelentés (PEJ)	

A PROJEKTTTEL KAPCSOLATOS ALAPADATOK

Az igénybevett pályázati lehetőség: KDOP-2007-2.1.1/B; „Régió arculatát meghatározni képes turisztikai vonzerők” támogatására

Projektgazda: Szindbád Kulturális és Szolgáltató Kiemelten Közhasznú Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság

Partnerek: Várpalota Város Önkormányzata, Turisztikai Információs Pont (Várpalota)

Pályázaton nyertes projekt azonosítója: KDOP-2.1.1/B-2f-2009-0005

Projekt címe: A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése

Projekt pályázatban tervezett összköltsége (nettó): 734.350.000 Ft.

Megítélt támogatás: 624.197.500 Ft.

Önrész: 110.152.500 Ft.

Összes támogatási előleg: 249.678.997 Ft.

Támogatási előleg 2010-re: 104.321.300 Ft.

Támogatási előleg 2011-re: 145.357.697 Ft.

A projekt tartalmaz (az előkészítési folyamatokat leszámítva)

Építési beruházást:

2.437 m² fejlesztett, felújított terület + 353 m² (étterem) csak gépészeti csatlakozások kiépítése.

- Építészeti felújítás
- Akadálymentesítés
- Melegvizes fűtési rendszer
- Szellőzőrendszer, párátlanítás
- Világítási rendszer
- Tűzjelző hálózat
- Vagyonvédelmi rendszer
- Informatikai rendszer – strukturált hálózat

Eszközbeszerezést:

- 1 db mobil hangosítási és vetítési rendszer
- 1 db mobil plazma monitor
- 1 db beépített plazma monitor és bejátszó egységek
- 1 db Audio Guide rendszer
- 1 db konferencia terem felszerelése
- 4 db touch-screen terminál
- 1 db Szabadtéri mozi/színház rendszer
- 1 db kerekesszék

Szolgáltatások igénybevétele:

Műszaki kiviteli tervek elkészítése

Disszemináció és turisztikai marketinghez kapcsolódó szolgáltatások

Megvalósítást segítő szolgáltatások:

Tervezői művezetés

Műszaki ellenőrzés

Könyvvizsgálat

Projekt menedzsmentet segítő szolgáltatás

Pénzügyi menedzsmentet segítő szolgáltatás

Közbeszerzés

A projekt hivatalos kezdete (nem számítva az előkészítést): 2009. október 16.

Támogatási szerződés megkötése: 2010. január 29.

Támogatási előleg (2010.) átutalása megtörtént: 2010. február 22.

A projekt várható befejezése: 2011. július 31.

Illetékes Irányító hatóság: Nemzeti Fejlesztési Ügynökség

Illetékes Közreműködő Szervezet: Váti Kft.

A projekt ismert szállítói

- **BSC Hungary Üzleti Szolgáltató és Tanácsadó Kft.** – előzetes megvalósíthatósági tanulmány, megvalósíthatósági tanulmány, projekt és pénzügyi menedzsment (a nettó 1 millió Ft. értékhatárt elérő/meghaladó esetekben 3 bekért árajánlat alapján kiválasztva)
- **Medlines Kft.** – előkészítéssel kapcsolatos közbeszerzés (engedélyes tervek), kivitelezéssel kapcsolatos közbeszerzés (a nettó 1 millió Ft. értékhatárt elérő/meghaladó esetben 3 bekért árajánlat alapján kiválasztva)
- **Ulyssys Kft.** – engedélyes és tender tervek elkészítése (közbeszerzési eljárásban kiválasztva)
- **FERROÉP Fővállalkozó és Szerelőipari Zrt.** – kiviteli tervezés, építészeti kivitelezés, tervezői művezetés (közbeszerzési eljárásban kiválasztva)
- **NEGA 97 Zrt.** – műszaki ellenőrzés (3 bekért árajánlat alapján kiválasztva)
- **Fingerprint Kft.** – Kommunikációs és disszeminációs feladatokat ellátó vállalkozó (közbeszerzési eljárás alapján kiválasztva – valamennyi „rész”-re)
- **NAGY-FOOD Kft.** – Fotózást, fotódokumentáció összeállítást és szakmai (kulturális, idegenforgalmi) szövegek magyar nyelvű megírását végző vállalkozó (3 bekért árajánlat alapján kiválasztva)

A projekt később kiválasztásra kerülő szállítói

- **Eszközöket szállító vállalkozás** – legfeljebb 4 független cég feladatkörök szerint (közbeszerzési eljárásban kerül kiválasztásra – részajánlatok tehetők)
- **Könyvvizsgáló vállalkozás** – könyvvizsgálói szolgáltatás (3 bekért árajánlat alapján kerül kiválasztásra)

A projekt megvalósításának kereteit elsősorban az alábbi dokumentumok határozzák meg:

- KDOP-2007-2.1.1/B; „Régió arculatát meghatározni képes turisztikai vonzerők” támogatására – pályázati útmutató
- A fenti útmutatóban hivatkozott hazai és közösségi hatályos jogszabályok
- A KDOP-2.1.1/B-2f-2009-0005 támogatási szerződés és mellékletei

A BESZÁMOLÁSI IDŐSZAKBAN LEZAJLOTT TEVÉKENYSÉGEK ÉS EREDMÉNYEIK

Közbeszerzési eljárás lebonyolítása építésre

Közbeszerzési tanácsadó (Medlines Kft. – a hivatalos projekt kezdést megelőzően árajánlatok bekérésével kiválasztva) bevonásával közbeszerzési eljárást folytattunk le a projekt központi részét képező építési beruházásra. A tanácsadó ajánlása szerint a közbeszerzés tárgyát képezte a kiviteli tervezés és a tervezői művezetés is. Az előkészítő munkát követően, nemzeti értékhatár szerinti eljárás ajánlati felhívása 2010. január 6-án jelent meg. Az ajánlati dokumentációt 1 ajánlattevő vásárolta meg. Mivel a közbeszerzési szakértő érvényesnek ítélte az ajánlatot, így az eredményhirdetés 2010. február 22-én megtörtént. Nyertes a FERROÉP Fővállalkozó és Szerelőipari Zrt. lett. A beruházás szerződés szerinti nettó összértéke: 620.529.070 Ft.

A tevékenység eredménye: 1 db. vállalozási – építési szerződés, amelynek aláírására 2010. március 9-én került sor.

Közbeszerzési értékhatárt el nem érő tevékenységek – vállalkozók kiválasztása

A közbeszerzési értékhatárt el nem érő projekt tevékenységek a következők: projekt és pénzügyi menedzsment, műszaki ellenőrzés, marketing és PR munkát támogató speciális tevékenységek (fotózás, szakmai szövegek megírása – közbeszerzési szakértői útmutatás szerint ezek nem részei az alább feltüntetett közbeszerzésnek), könyvvizsgálat. A könyvvizsgálat kivételével valamennyi említett tevékenységre, külön-külön, egységes dokumentációval, azonos tárgyú, egymással összehasonlítható, összegben egyértelmű árajánlatokat (3-3 db) kértünk be és bíráltunk el. A vállalkozókat a legkedvezőbb ár kritériuma alapján választottuk ki. A projekt és pénzügyi menedzsment cég a BSC Hungary Kft. (szerződéskötés: 2009.11.25.; szerződéses összeg: nettó 7.500.000 Ft.), A műszaki ellenőr a Nega 97 Zrt. (szerződéskötés 2009.12.28.; szerződéses összeg: nettó 7.200.000 Ft.), fotózásért és a szakmai szövegek megírásáért a NAGY-FOOD Kft. a felelős (szerződés megkötése 2010. április 21.; szerződéses összeg: nettó 4.032.000 Ft.)

A tevékenység eredménye: 3 db. vállalozási szerződés.

Kiviteli tervezés

Az építési szerződés megkötését követően a generálkivitelező megkezdte az egyeztetést az engedélyes és tendertervek készítőjével (Ulyssys Kft. – az előkészítési szakaszban közbeszerzési eljárással kiválasztva) és az illetékes építésügyi hatóság (KÖH) szakembereivel. Ennek eredményeként a generálkivitelező alvállalkozói szerződést kötött az Ulyssys Kft-vel és az ún. szakaszos tervszolgáltatás módszerével – hatósági kontroll mellett – megkezdődött a kiviteli tervezés. A szakaszos szolgáltatás lehetővé tette, hogy az építési munkálatok a pályázati ütemterv szerint megkezdődhessenek akkor is, ha a tervezés befejezése az eredeti ütemezéshez képest kitolódik.

A tevékenység eredménye: elkészült tervszakaszok a bontási építési munkálatok megkezdéséhez, előrehaladásához.

Közbeszerzési eljárás lebonyolítása disszeminációs és turisztikai marketing szolgáltatásokra

Közbeszerzési szakértő bevonásával (Medlines Kft.) közbeszerzési eljárást folytattunk le a disszeminációs és turisztikai marketing szolgáltatásokra. A tevékenység az eredeti pályázati ütemezéshez képest csúszást szenvedett, aminek hátterét a kormányváltás előtti jogszabály változások és azok értelmezése körüli bizonytalanság képezi (pl. 1003/2010. /I.19/ Korm. határozat). A csúszás a vonatkozó tevékenységek átütemezésével problémamentesen kezelhető. A közbeszerzési tanácsadó javaslatára a projekt részét képező, kötelező disszeminációs és az egyéb marketing és PR tevékenységeket egybeszámítással, egy eljárás keretében tendereztettük, de 3 különálló „rész”-re rész-ajánlattételi lehetőséget biztosítottunk. Az előkészítő munkát követően a nemzeti értékhatár szerinti eljárás ajánlati felhívása 2010. május 14-én jelent meg. Az ajánlati dokumentációt 7 ajánlattevő vásárolta meg. Az ajánlatok bontása 2010. június 8-án történt. A hiánypótlások, felvilágosítások bekérése után megtörtént az ajánlatok elbírálása. Az eljárás nyertese mindegyik rész tekintetében a Fingerprint Kft. lett: I rész – Arculat, tartalmi elemek, marketing anyagok, megjelenések – ellenszolgáltatás összege nettó: 9.745.000 Ft.; II. rész – Disszeminációs anyagok készítése – ellenszolgáltatás összege nettó: 1.215.000 Ft.; III. rész – Médiakommunikáció és rendezvények – ellenszolgáltatás összege: nettó: 9.567.500 Ft. A szerződések megkötésére 2010. július 19-én került sor. A tevékenység eredménye: 3 db. vállalkozási szerződés.

Építés – bontási munkálatok

2010. június 9-én, a pályázati ütemtervnek megfelelően megtörtént az építési terület átadása. A generálkivitelező felvonult; a munkálatok, a már elkészült tervszakaszok birtokában, bontási műveletekkel megkezdődtek. A generálkivitelező folyamatos kapcsolatban áll az illetékes építésügyi hatósággal. A munkálatok ellenőrzése, koordinációja rendszeres kooperációkkal, tervezői művezetéssel és műszaki ellenőri részvétellel biztosított.

A tevékenység eredménye: megkezdett bontási munkálatok mintegy 1.000 m²-en

Disszeminációs és marketing kommunikációs tevékenységek

A disszeminációs és marketing kommunikációs tevékenységek keretében mind a fotózásért felelős NAGY-FOOD Kft., mind a közbeszerzésen nyertes Fingerprint Kft. megkezdte a munkát. A projekt keretében vállalt 3 db kisebb léptékű sajtórendezvény közül az elsőt a kedvezményezett saját forrásaira támaszkodva valósította meg 2010. június 22-én, a várban. Ennek keretében a sajtó bevonásával célzottan a helyi vállalkozókat tájékoztattuk a projektről, annak hatásairól és a kínáló alvállalkozói lehetőségekről. Időközben megkezdődött a turisztikai attrakció új arculatának tervezése, lebonyolításra került a projekt hivatalos nyitó sajtórendezvénye és legyártásra, terjesztésre kerültek az első disszeminációs anyagok is.

A tevékenység eredményei:

- Fotódokumentáció – részteljesítés
- 1 db kisebb léptékű sajtórendezvény
- 1 db széleskörűen felhasználható logó
- 1 db. sajtó-nyilvános ,hivatalos projekt nyitó rendezvény és kellékei:
 - 150 db meghívó
 - 1 db sajtófal cserélhető kreatívval
 - 1 db PPT prezentáció
 - 50 db zsinórfüles táska
 - 50 db sajtómappa nyomtatott dokumentációval
 - 50 db CD a dokumentáció elektronikus formátumával

- 50 db ajándéktoll
- 50 db jegyzettömb
- 1 db előírás szerinti, „A” típusú hirdetőtábla
- 20 db plakát
- 500 db tájékoztató leporelló a projekt megkezdéséről
- 1 db sajtóközlemény

Projekt és pénzügyi menedzsment

A Szindbád Kft. projektben résztvevő munkatársai a beszámolási időszakban folyamatos projekt és pénzügyi menedzsment, valamint szakmai irányító, koordináló, ellenőrző tevékenységet folytattak. Munkájukat – a megfelelő képzettség és tapasztalat biztosítása érdekében – 2009 novemberétől külső projekt- és pénzügyi menedzsment tanácsadó vállalkozás (BSC Hungary Kft.) támogatja. Az irányítás további támogatást a közbeszerzési és a műszaki ellenőr alvállalkozótól kap. 2010. augusztus 12-én benyújtásra került az első Projekt Előrehaladási Jelentés (PEJ), mely a 2009. 12. 01 – 2010. 07. 29. közötti időszakra vonatkozik. A KSZ a benyújtott dokumentációra e beszámoló elkészítéséig még nem reagált.

A tevékenység eredményei: rendezett projekt dokumentáció, elkülönített bankszámla, megkötött szerződések, irányító és tájékoztató megbeszélések, prezentációk, belső pénzügyi rend, a projekt első PEJ dokumentációja.

A fentiekben bemutatott tevékenységek és eredmények összefoglalását az alábbi táblázat tartalmazza:

Tevékenység	Végrehajtásban résztvevők	Időzítés	Eredmények
Közbeszerzési eljárás lebonyolítása építésre	Medlines Kft., Szindbád Kft., BSC Hungary Kft.	2009 október 16. – 2010. március 9.	1 db. vállalkozási – építési szerződés
Közbeszerzési értékhatárt el nem érő tevékenységek – vállalkozók kiválasztása	Szindbád Kft.	2009. október 16. – 2010. április 21.	3 db. vállalkozási szerződés
Kiviteli tervezés	Ulyssys Kft. (A generálkivitelező FERROÉP Zrt. alvállalkozójaként)	2010. március 9 – 2010. augusztus 31.	elkészült tervszakaszok
Közbeszerzési eljárás lebonyolítása disszeminációs és turisztikai marketing szolgáltatásokra	Medlines Kft., Szindbád Kft., BSC Hungary Kft.	2010. március 25. – 2010. június 19.	3 db. vállalkozási szerződés.
Építés – bontási munkálatok	FERROÉP Zrt., NEGA 97 Zrt.	2010. június 9-től folyamatosan	megkezdett bontási munkálatok mintegy 1.000 m ² -en

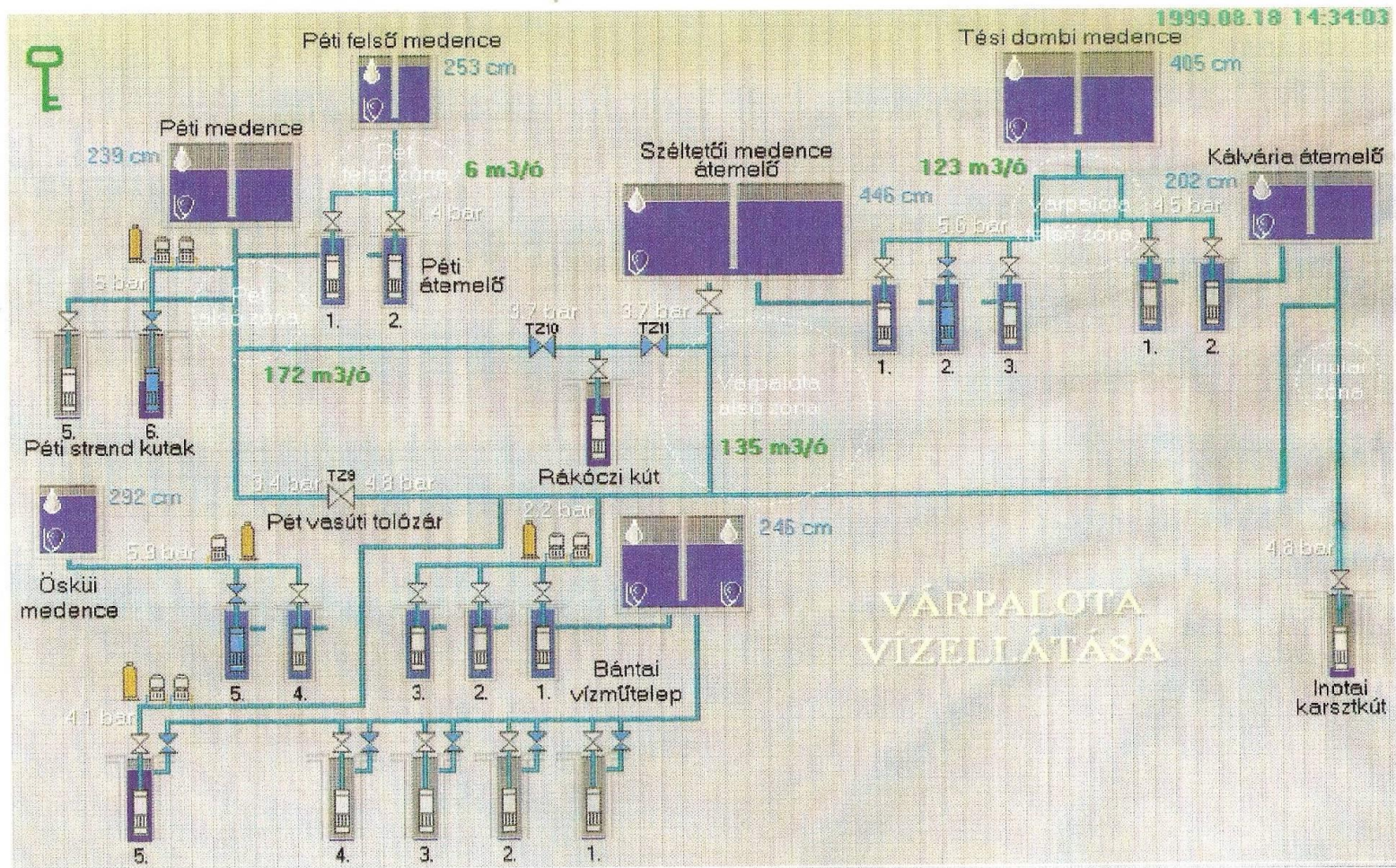
Tevékenység	Végrehajtásban résztvevők	Időzítés	Eredmények
Disszeminációs és marketing kommunikációs tevékenységek	NAGY-FOOD Kft., Fingerprint Kft., Szindbád Kft.	2010 április 21-től folyamatosan	• Fotódokumentáció – részteljesítés • 1 db kisebb léptékű sajtórendezvény • 1 db széleskörűen felhasználható logó • 1 db. sajtó-nyilvános ,hivatalos projekt nyitó rendezvény és kellékei: ○ 150 db meghívó ○ 1 db sajtófal cserélhető kreatívval ○ 1 db PPT prezentáció ○ 50 db zsinórfüles táska ○ 50 db sajtómappa nyomtatott dokumentációval ○ 50 db CD a dokumentáció elektronikus formátumával ○ 50 db ajándéktoll ○ 50 db jegyzetömb • 1 db előírás szerinti, „A” típusú hirdetőtábla • 20 db plakát • 500 db tájékoztató leporelló a projekt megkezdéséről • 1 db sajtóközlemény
Projekt és pénzügyi menedzsment	Szindbád Kft., BSC Hungary Kft.	folyamatosan	rendezett projekt dokumentáció, elkülönített bankszámla, megkötött szerződések, irányító és tájékoztató megbeszélések, prezentációk, belső pénzügyi rend, a projekt első PEJ dokumentációja.

A tevékenységek ütemezését GANTT diagramban szemléltetjük:

KDOP-2.1.1/B-2f-2009-0005; A várpalotai Thury-vár építészeti felújítása és látogatóbarát fejlesztése

Befejezett tevékenység	
Elvégzendő tevékenység	
Időbeli eltérés (későbbi befejezés)	
Időbeli eltérés (eredeti kezdés)	

Ütemterv			I. félév					II. félév					III. félév					IV. félév					
	elkészítés, I. forduló, projekt fejt.	II. ford. benyújtás, hiánypótlás, bírálat	döntés kezdete: 2009. október 16.					szám. szerződés aláírása															
	2008-2009	2009	2010												2011								
Feladat	július-szept.	október	november	december	január	február	március	április	május	június	július	augusztus	szeptember	október	november	december	január	február	március	április	május	június	július
Előzetes megvalósíthatósági tanulmány elkészítése																							
Közbeszerzés engedélyes és tenderterv elkészítésére																							
Engedélyes és tenderterv elkészítése																							
Megvalósíthatósági tanulmány, üzleti és marketing terv elkészítése																							
Közbeszerzés (feltételes) építésre, eszközbeszerzésre és szolgáltatásokra																							
Építés - Kiviteli tervezés (építési szerződésben)																							
Turisztikai marketing fejlesztés																							
Építés, átalakítás, felújítás (építési szerződésben)																							
Építés - Tervezői művezetés (építési szerződésben)																							
Műszaki ellenőrzés																							
Eszközök beszerzése, szerelése																							
Könyvvizsgálat																							
Projekt és pénzügyi menedzsment (belső - bérköltség)																							
Projekt és pénzügyi menedzsment (külső)																							
Disszemináció																							
Fikcionáltt bankszámla nyitása és vezetése																							

2.számú melléklet Várpalota vízellátásáról

3.számú melléklet: Thury vár fejlesztés

1. Thury vár 1945 után

Az Újlaki vár 1945 után.